

TAMPEREEN YLIOPISTO
Johtamiskorkeakoulu

VAKUUTUSTIETEEN KOULUTUKSEN KEHITYS JA VASTAAVUUS
TYÖELÄMÄN KÄYTÄNNÖN TARPEISIIN

Vakuutustiede
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2011
Ohjaajat: Olli-Pekka
Ruuskanen, Antti Kanto

Heini Pulkkinen

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto	Johtamiskorkeakoulu, vakuutustiede
Tekijä:	PULKKINEN, HEINI
Tutkielman nimi:	Vakuutustieteen koulutuksen kehitys ja vastaavuus työelämän käytännön tarpeisiin
Pro gradu -tutkielma:	69 s. + 2 liitesivua
Ajankohta:	Toukokuu 2011
Avainsanat:	Vakuutustiede, koulutus, osaaminen, työelämä

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Tampereen yliopiston vakuutustieteen maisteritasoisen koulutuksen vastaavuutta työelämän osaamisvaatimuksiin. Tutkielmassa esitellään vakuutustieteen koulutuksen sisältöä ja tavoitteita, sekä tutkitaan työelämän osaamistarpeita. Tutkielman loppupäätelmissä esitetään kehitysehdotuksia koulutuksen sisältöön, jotta sen vastaavuus työelämän käytännön tarpeisiin olisi vielä parempi.

Tampereen yliopisto tarjoaa ainoana korkeakouluna Suomessa mahdollisuuden suorittaa maisteritasoiset opinnot vakuutustiede pääaineena. Tutkielman teoriaosuudessa esitetään kolme aihealuetta, joiden vuorovaikutusta tutkielmassa tarkastellaan. Näistä ensimmäisenä on käsitelty koulutuksen sisällön ja tavoitteiden tarkastelu. Tämän jälkeen tutkitaan vakuutusalan työmarkkinoiden muutoksia ja niiden kautta pohditaan vaikutuksia työelämän osaamistarpeisiin. Vakuutusosalalla tapahtunutta kehitystä verrataan vakuutustieteen opintojen sisällön muutoksiin.

Empiriaosuudessa käydään läpi kahden survey-tutkimuksen vastaukset, joiden perusteella kartoitetaan vakuutustieteen maisteritasoisten opintojen antamien valmiuksien vastaavuutta alan työnantajien osaamistarpeisiin. Empiriaosuuden tutkielmassa muodostavat vastavalmistuneille tehty kyselytutkimus sekä vakuutusalan työnantajille tehty kysely.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että koulutus on nykyisellään varsin hyvin huomioinut alan muutokset ja niiden vaikutukset käytännön työelämään. Kehittämiskohteita kuitenkin löytyi ja niistä tärkeimpinä voidaan nostaa esiin syventävien opintojen laadun parantaminen sekä kansainvälisten näkökohtien lisääminen opetukseen. Muista erottuva pääaine luo hyvän pohjan lähteä etsimään vakuutusalan töitä ja vakuutustieteilijöiden työllisyystilanne onkin erittäin hyvä. Opiskelijat olivat tutkinnon ainutlaatuisuuteen tyytyväisiä ja opintoihin sisältyvät käytännön harjoittelujaksot koettiin koulutuksen vahvoiksi puoliksi.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	1
2 VAKUUTUSKOULUTUKSEN KEHITYS TAMPEREEN YLIOPISTOSSA.....	6
2.1 Koulutuksen kehitys 1990-luvulta eteenpäin.....	7
2.2 Koulutuksen sisältö.....	9
2.2.1 Kandidaatin tutkinto muutoksessa.....	9
2.2.2 Maisterin tutkinto.....	11
2.2.3 Vuoden 2011 uudistus.....	14
2.3 Koulutuksen tavoitteet.....	15
3 VAKUUTUSALAN TYÖMARKKINOIDEN MUUTOKSET.....	20
3.1 Vakuutusalan merkittävimmät muutokset vuosituhaten vaihteessa.....	21
3.2 Vakuutusalan työmarkkinoiden kehitys.....	25
3.3 Muuttuneet osaamisvaatimukset.....	30
4 KOULUTUKSEN ANTAMIEN VALMIUKSIEN JA TYÖELÄMÄN VAATIMUSTEN KOHTAAMINEN.....	35
4.1 Valmistuneiden mielipiteitä kouluksesta.....	35
4.2 Työnantajien näkemyksiä vakuutustieteilijöiden osaamisesta.....	43
4.3 Osaamisen ja vaatimusten kohtaaminen.....	52
4.3.1 Vastavalmistuneiden mielestä eniten kehitystä vaativat alueet.....	53
4.3.2 Työnantajien esiin tuomia osaamistarpeita.....	54
4.3.3 Koulutuksen parhaat puolet.....	55
4.3.4 Vastaajien näkemyksien vertailua.....	56
5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	60
LÄHTEET.....	66
LIITE 1: Kyselylomake.....	70

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

KUVIOT

KUVIO 1. Tutkielman teoreettinen viitekehys.....	2
KUVIO 2. Vakuutusyhtiöiden lukumäärä Suomessa, kehitys vuosina 1980-2009.....	21
KUVIO 3. Kotitalouksien rahoitusvarallisuus Suomessa 1990-2001.....	22
KUVIO 4. Työn tuottavuus toimialoittain, yksityinen toiminta.....	26
KUVIO 5. Työn tuottavuus toimialoittain, pakollinen sosiaalivakuutus.....	27
KUVIO 6. Työllisten määrä toimialoittain, vakuutusala.....	29
KUVIO 7. Opiskelupaikan valintaperusteet.....	36
KUVIO 8. Koulutuksen ominaisuudet, vakuutustiede.....	38
KUVIO 9. Mielipiteitä yliopistosta/yksiköstä.....	39
KUVIO 10. Työtehtävien vastaavuus koulutukseen.....	42
KUVIO 11. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen, TaY.....	43
KUVIO 12. Vastavalmistuneiden valmiudet ja työnantajien arviot osaamisesta.....	57

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Työlliset toimialan ja iän mukaan, vakuutusala.....	30
TAULUKKO 2. Kauppatieteellisen koulutuksen antamat valmiudet pääaineittain.....	37
TAULUKKO 3. Opetuksen osa-alueiden arvosanat.....	39
TAULUKKO 4. Pro gradu -tutkielman tekoaika.....	40
TAULUKKO 5. Arvio tutkielmapirosessista.....	40
TAULUKKO 6. Kauppatieteelliset jatko-opinnot.....	41
TAULUKKO 7. Vakuutustieteilijöiden työtilanne valmistumishetkellä.....	41
TAULUKKO 8. Työnantajasektori valmistumishetkellä.....	41
TAULUKKO 9. Vastavalmistuneiden palkat.....	42
TAULUKKO 10. Kyselyn vastaajien luokittelu.....	45
TAULUKKO 11. Vakuutustieteilijöiden alan osaaminen.....	46
TAULUKKO 12. Vakuutustieteilijöiden toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta.....	47
TAULUKKO 13. Vakuutustieteilijöiden tutkimustoimintaosaaminen ja oppimisvalmiudet.....	48
TAULUKKO 14. Vakuutustieteilijöiden kielten osaaminen.....	49

1 JOHDANTO

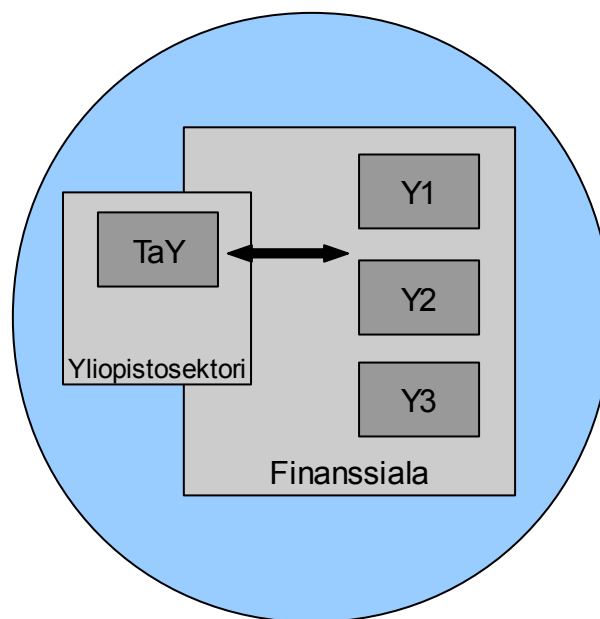
Tutkielman aihe on Tampereen yliopiston vakuutustieteen maisteritasoisen tutkinnon ajantasaisuuden tarkastelu. Aiheen valinnan taustalla oli kiinnostus vakuutustieteen koulutuksen antamia työelämävalmiuksia kohtaan. Tutkimusprosessin käynnistyessä itselläni ei ollut tietoa suunnitelmassa olevasta yliopiston uudistuksesta, mutta pian tutkimustyön aloittamisen jälkeen tietoa tulevista muutoksista alkoi kantautua. Tämä nosti aiheen entistä keskeisempään asemaan, sillä yliopiston uudistus toisi mukanaan myös opintokokonaisuuksien uudistamista. Useissa yliopiston uudistusta käsittelevissä keskustelutilaisuuksissa läsnäolo vahvisti käytännön tarpeen tutkimukselle.

Aiheen tutkiminen lähti varsinaisesti liikkeelle vakuutustiede pääaineenaan valmistuneiden työllistymisen tarkastelusta. Työllistymisessä ei ole havaittavissa mitään erityistä ongelmaa, ja tilanteen soisi pysyvän tulevaisuudessakin yhtä hyvänä. Moni opiskelija on valinnut pääaineekseen vakuutustieteen juuri koulutuksen hyvän työllistävyiden takia. Työmarkkinoilta yleisesti kantautuvien viestien sisältö on nykyaikana usein varsin negatiivinen. Jatkuvat irtisanomiset ja laskusuhdanteiden muut seuraukset ovat olleet viime vuosina monien uutisten aiheina. Tämä saa varmasti yliopisto-opintojaan aloittavan pohtimaan valitsemansa koulutuksen antamia tulevaisuudennäkymiä työllistymisen kannalta.

Vakuutustieteen omassa ainejärjestössä toimiminen sai miettimään omaa koulutusta ja sen tulevaisuutta. Myös eri työnantajien palveluksessa työskentely on antanut aihetta vakuutustieteen koulutuksen tarkasteluun. Töitä tehdessä on mukava huomata, kuinka koulutuksessa hankitun osaamisen saa siirrettyä käytännön työtehtäviin. Töiden lomassa myös koulutuksen puutteet tulevat esiin. Jokainen työpaikka tietysti vaatii myös juuri kyseisiin työtehtäviin liittyvien taitojen opiskelua. Työelämässä kesäisin vieraillessa myös joihinkin alan

työnantajiin on päässyt tutustumaan. Tällöin on huomannut, että jotkin työnantajat ovat hyvin tietoisia vakuutustieteen koulutuksesta, mutta monelle oppiaine on uusi tuttavuus. Omakohtaiset kokemuksen työelämästä ja luentosaleista ovat olleet motivaationa lähteä tutkimaan vakuutustieteen koulutuksen historiaa ja tulevaisuudennäkymiä. Työelämässä käynnissä olevan muutoksen seurauksena nykyään tarvittava osaaminen ei ole enää sitä, mitä se oli vakuutuskoulutuksen alkuaikoina.

Tutkielman onkin tarkoitus selvittää pidetäänkö koulutuksen ajantasaisuudesta huolta. Tämä kysymys johdattaa pohtimaan vakuutustieteen koulutusta ja sen kehitystä suhteessa vakuutusalaan ja muuttuviin työmarkkinoihin. Aiheen tutkiminen edellyttää teorian osalta kolmen eri osa-alueen tarkastelua ja kytkemistä yhteen. Teoriaosuudessa tarkastelun kohteena ovat vakuutustieteen koulutus, vakuutusalan kehitys sekä työmarkkinoiden muutokset. Kuvio 1 esittää tutkielman teoreettista viitekehystä. Siinä jäsenyvät tutkielmassa esiintyvät vuorovaikutussuhteet.

Kuvio 1. Tutkielman teoreettinen viitekehys.

Kuvion musta nuoli kuvaa aluetta, johon tämä tutkielma keskittyy. Nuoli kuvaa vuorovaikutusta yliopistosektorin ja finanssialan välillä ja tämän

vuorovaikutuksen seurauksena määräytyvät ne asiat, jotka opittuaan vastavalmistunut on valmis siirtymään yliopistosta työelämään. Tarvittava osaaminen määrittyy siten työnantajien tarpeiden mukaan ja yliopisto pyrkii vastaamaan työelämän osaamistarpeisiin koulutuksen sisältöä päivittämällä. Vastavalmistuneen yliopisto-opintojen aikana hankkima osaaminen on keskeisessä tarkastelussa tässä tutkielmassa. Kuvion laatikot Y1, Y2 ja Y3 kuvaavat eri työnantajatahoja, joiden palvelukseen työllistyminen on tavoiteltavaa koulutuksen tavoitteiden puolesta. Vakuutusala on osa laajempaa finanssialaa ja sen vaikutukset ulottuvat myös yliopistosektoriin. Vaikutus ilmenee siten, että alalla tapahtuvat muutokset vaikuttavat siihen, mitä yliopistossa opetetaan ja kuinka opiskelijat työllistyvät. Finanssialaan ja yliopistosektoriin vaikuttaa puolestaan ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja tämä muodostaa taustan kuviolle.

Tutkielmassa tarkastellaan vakuutustieteen maistereiden yliopistosta työelämään siirtymistä. Koulutuksessa hankitun osaamisen tulee olla sellaista, mitä alan työnantajat tarvitsevat, jotta rekrytoituminen onnistuisi heti valmistumisen jälkeen. Kuinka hyvin tämä siirtyminen yliopiston ja työelämän välillä toimii ja mitä esteitä siirtymisessä mahdollisesti esiintyy? Näiden kysymysten kautta muodostuivat tutkielman lopulliset tutkimuskysymykset, joihin vastausta haetaan tutkielman empiirisessä osiossa.

Tutkimustyön tavoitteena on löytää vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

- Vastaako vakuutustieteen maisteritutkinto työnantajien tarpeita?
- Mikä on alan työnantajien arvostamaa osaamista?

Alakysymyksenä on

- Miten hyvin vakuutustieteen koulutus tunnetaan työnantajien keskuudessa?

Tutkielmassa selvitetään alakysymyksenä vakuutustieteen tutkinnon arvostusta ja tunnettuutta alan työnantajien keskuudessa. Aiemmassa tutkimuksessa vuodelta 2001 vakuutustiede on osoittautunut varsin tuntemattomaksi

oppiaineeksi työnantajien parissa, joten nykytilanteen selvittäminen on mielenkiintoista¹. Arvostuksesta kertoo myös se minkälaisiin työtehtäviin valmistuneita maistereita palkataan. On myös kiinnostavaa tutkia, vastaako opintojen kokonaisuus sitä, mitä työnantajat uusista työntekijöistä hakevat. Näin on mahdollista löytää kehityskohtia ja tehdä ehdotuksia konkreettisista toimenpiteistä, joiden avulla koulutuksen sisällön ja työelämän osaamistarpeiden vastaavuutta voitaisiin kehittää.

Vakuutusalan maisterin tutkintoon johtavaa korkeakoulutusta on tarjolla Suomessa ainoastaan Tampereen yliopistossa. Muissa korkeakouluissa on mahdollista suorittaa joitakin vakuuttamista käsitteleviä kursseja, mutta ei kokonaista tutkintoa. Korkeakoulujen ulkopuolella alan koulutusta tarjoaa Finanssi- ja vakuutuskoulutus FINVA. Lisäksi ammattikorkeakoulusta voi valmistua tradenomiksi rahoitus- ja vakuutuspalveluihin suuntautuen. Tutkielman aiheen rajausta käsittelemään vain Tampereen yliopistoa on siten perusteltu koulutuksen ainutlaatuisuudella. Vakuutusalan koulutusta on järjestetty monissa eri muodoissa Tampereen yliopiston historian aikana, ja useiden muutosten jälkeen on päädytty nykytilanteeseen, jossa suoritettavana on kauppatieteiden maisterin tutkinto pääaineena vakuutustiede. Tutkielmaan on otettu lähempään tarkasteluun kuitenkin vain noin 10 viimeisintä vuotta, joiden aikana vakuutustieteen maisteritasoinen koulutus on ollut suoritettavana.

Koulutukselle on asetettu erityiset tavoitteet, joiden puitteissa opetus tapahtuu. Tavoitteiden kautta jäsentyvät myös tutkintoon sisältyvät pakolliset opinnot. Tutkielman ensimmäinen osio keskittyy vakuutuskoulutuksen kehityksen, sisällön ja tavoitteiden tarkasteluun. Tämän jälkeen tutkitaan vakuutusalan työmarkkinoiden kehitystä. Tutkimuksessa selvitetään erityisesti viimeaikaisia vakuutusosalalla tapahtuneita muutoksia ja tutkitaan, kuinka vakuutustieteen koulutuksen sisältö on vastannut muutostarpeeseen. Työelämässä tarvittava osaaminen on muuttunut vakuutustieteen maisteritasoisen koulutuksen olemassaolon aikana paljon. Opetusohjelmien sisältöjen tarkastelu avaa

---

1 Hirvelä & Nummi 2001, 85.

kulloisenkin aikakauden opetuksen painopisteet ja vuosien mittaan muuttunutta kurssitarjontaa esitellään tutkielman seuraavassa luvussa. Kiinnostavaa on joidenkin selkeiden vastaavuuksien etsiminen vakuutusalan yleisen kehityksen ja vakuutustieteen opetuksen painopisteiden välillä.

Tutkielman empiirisen osion muodostavat kvantitatiiviset survey-tutkimukset, joiden tarkoituksena on kartoittaa tutkittavia ilmiötä. Kvantitatiivisen tutkimuksen piirteiden mukaisesti havaintoaineiston perusteella muodostetaan lopulliset päätelmät.² Empiirisessä osiossa kartoitetaan vakuutustieteen koulutuksen antamia työelämävalmiuksia. Ensin käydään läpi vakuutustieteen maisteriksi valmistuneiden opiskelijoiden mielipiteitä saamastaan koulutuksesta, jonka jälkeen esitetään alan työnantajien näkemyksiä vakuutustieteilijöiden osaamisesta. Tutkielmassa perehdytään myös vakuutusalan työnantajien näkemyksiin nykypäivänä tarvittavista tiedoista ja taidoista. Hieman eri toimialoilla vakuuttamisen kanssa työskenteleviltä edellytetään hyvinkin erilaisia taitoja, jotta menestyminen työtehtävissä olisi mahdollista. Näiden eri vaatimusten kartoittaminen selventää tilannetta tarpeellisista opinnoista.

---

² Hirsjärvi ym. 2007, 130-136.

2 VAKUUTUSKOULUTUKSEN KEHITYS TAMPEREEN YLIOPISTOSSA

Vakuutusalan korkeakoulutus alkoi jo vuonna 1952, jolloin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu (YKK) käynnisti uuden vakuutuskoulutuksen. Koulutuksessa tavoitteena oli suorittaa vakuutussosionomitutkinto, jonka saavutti kaksivuotisen vakuutuslinjan käymällä. Vakuutuslinjaa kohtaan ei tuolloin syntynyt suurta mielenkiintoa, ja se lopetettiin vuonna 1957. Sairausvakuutuslain säätäminen vuonna 1963 nosti kuitenkin jälleen esiin vakuutuskoulutuksen tarpeellisuuden. Sosiaalivakuutuksen ala laajeni huomattavasti 1960-luvulla, ja alan koulutuksen kysyntä kasvoi. YKK muuttui Tampereen yliopistoksi vuonna 1966, ja samana vuonna perustettiin Tampereelle sosiaalivakuutustutkinto.³

Sittemmin vakuutustutkinto on ollut koulutustarjonnassa pysyvästi mukana, vaikka tutkinto on kokenut monia uudistuksia. Tutkinnon seuraavana muotona oli yleinen vakuutustutkinto, joka perustettiin vuonna 1972. Tutkinnon suorittanut sai sosionomin arvon. Tutkinto jakautui sosiaali- ja yksityisvakuutuksen linjoihin, ja tällöin yksityisvakuutuksen koulutus tuli ensimmäistä kertaa mukaan opetustarjontaan.⁴ Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan vakuutustutkintoa ajanjaksolla, jolloin Tampereen yliopistossa on järjestetty maisteritasoista vakuutuskoulutusta. Maisterin tutkinto on olemassaolonsa aikana, eli viimeisten noin kymmenen vuoden kuluessa, kehittynyt huomattavasti. Tutkinto on alun sosiaalivakuutuspainotteisuudesta siirtynyt uudistus kerrallaan kaupallisempaan suuntaan, minkä matkan varrella tapahtunut tiedekunnan vaihdoskin vahvistaa.

---

3 Öhman 1987, 221–222.

4 Öhman 1987, 224.

2.1 Koulutuksen kehitys 1990-luvulta eteenpäin

Maisteritasoista vakuutuskoulutusta edeltävänä muotona oli edellä mainittu yleinen vakuutustutkinto, joka järjestettiin Tampereen yliopiston opetusjaoston alaisuudessa. Opetusjaoston tutkintoja alettiin kehittää kandidaatintutkinnoiksi 1990-luvun alussa etsittäessä keinoja koulutuksen edistämiseksi. Vakuutuskoulutus säilyi opetusjaostossa, mutta suoritettavaksi tuli yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkinto vakuutuksen koulutusohjelmassa. Pitkän pohdinnan tuloksena vakuutuskoulutus päätettiin seuraavaksi siirtää yhteiskuntatieteistä taloudellis-hallinnolliseen tiedekuntaan. Siirron hyvänä puolena pidettiin sitä, että se mahdollistaisi tulevaisuudessa maisteritasoisen koulutuksen valitussa yliopiston tiedekunnassa. 1.8.1996 alkaen vakuutuksen opetus siirtyi tapahtuvaksi taloudellis-hallinnollisessa tiedekunnassa. Laitoksena oli silloinen yrityksen taloustieteiden ja yksityisoikeuden laitos. Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon vakuutuksen koulutusohjelmassa olleet opiskelijat siirtyivät taloudellis-hallinnollisen tiedekunnan opiskelijoiksi. Tutkintoa jo suorittaville vakuutusopiskelijoille annettiin mahdollisuus valita, suorittavatko he kandidaatin opintonsa loppuun yhteiskuntatieteiden vai kauppatieteiden tutkinnossa. Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon vakuutuksen koulutusohjelmassa pääaineena oli vakuutusoppi ja sosiaalivakuutus. Kauppatieteiden kandidaatin tutkinnon pääaineena oli vakuutustiede. Kandidaatin tutkinnon suoritettuaan heillä oli mahdollisuus tietyin edellytyksin siirtyä opiskelemaan maisterin tutkintoa.⁵

Uudessa tiedekunnassa kiireellisenä tehtävänä oli suunnitella vakuutustutkinnon uusi rakenne sekä järjestelmä koulutuksen mahdollisimman joustavaksi jatkamiseksi kandidaatintutkinnosta eteenpäin. Tätä varten perustettiin kaksi työryhmää, joista toinen laati esityksen kauppatieteiden maisterin tutkinnosta vakuutustiede omana pääaineena.⁶ Lukuvuoden 1996–1997 opinto-oppaassa esiintyy jo kauppatieteiden kandidaatin tutkinnon

⁵ Hirvelä & Nummi 2001, 118 ja Olli 2004, 71–73.

⁶ Olli 2004, 74.

pääaineena vakuutustiede. Tästä eteenpäin on ollut mahdollista suorittaa kauppatieteiden maisterin tutkinto vakuutustiede pääaineena.

Kauppatieteiden maisterin tutkintoon vakuutuksen koulutusohjelmaan otettiin ensimmäiset omat opiskelijat kesän 1997 valinnassa lukuvuodeksi 1997–1998. Sitä seuraavat vuodet olivat kuitenkin vielä aikaa, jolloin vakuutuksen opiskelijat suorittivat opintojaan loppuun eri tutkinnoissa. Suoritettavina olivat edelleen yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto, kauppatieteiden kandidaatin tutkinto, josta ei ollut suoraa jatko-oikeutta maisterin opintoihin, sekä uusi maisteritasoinen vakuutustieteen tutkinto.⁷ Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon vakuutuksen koulutusohjelman suorittamisoikeus päättyi 31.7.2000. Tämän jälkeen kaikki vakuutuksen opiskelijat olivat siirtyneet kauppatieteiden tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Ensimmäiset vakuutustieteen syventävät opinnot aloitettiin syksyllä 1999, mutta vakuutustieteen professuuri perustettiin kuitenkin vasta 1.8.2001. Vuonna 2000 valmistuivat ensimmäiset vakuutusmaisterit jatkettuaan opintojaan aiemmin suoritettua kandidaattitutkinnon jälkeen. Siirtyminen maisteritasoiseen tutkintoon edellytti vähintään hyvät tiedot pääaineesta sekä hyvin tiedoin suoritettua kandidaattitutkielman.⁸ Vuonna 2003 taloudellis-hallinnollisen tiedekunnan nimi muutettiin kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunnaksi. Seuraavana vuonna, kun tiedekuntaa uudelleenorganisoiitiin, perustettiin oikeustieteiden laitos. 1.8.2004 lähtien vakuutustiede on kuulunut oikeustieteiden laitoksella opiskeltaviin pääaineisiin.⁹ Vakuutustiede on pienehkö oppiaine ja siten myös vakuutustieteen opetushenkilökunta on aina ollut hyvin pieni. Keväällä 2011 henkilökunnan määrä on neljä henkilöä.

1.1.2011 yliopisto koki jälleen uudistuksen. Sen taustalla oli tavoite keventää yliopiston organisaatiota ja näin vähentää hallinnollista työtä, jolloin

---

7 Olli 2004, 75.

8 Hirvelä & Nummi 2001, 119 ja Olli 2004, 75.

9 Tampereen yliopisto, Laatusjärjestelmä. www.uta.fi.

opettajakunta voisi paremmin keskittyä opetukseen ja tutkimuksen tekoon. Konkreettisin muutos, minkä uudistus toi mukanaan oli yliopiston tiedekuntiin ja laitoksiin perustuneesta rakenteesta luopuminen. Tilalle tulivat eri tieteenalayksiköt, joihin vanhat laitokset ryhmiteltiin uudelleen. Oikeustieteiden laitos, jonka alaisuudessa vakuutustieteen opetus tapahtui muuttui osaksi uutta johtamiskorkeakoulun yksikköä. Myös koko kauppa- ja hallintotieteellinen tiedekunta siirtyi johtamiskorkeakouluun.

Tätä kirjoitettaessa tarkka yksiköiden työnjako on vielä selvittämättä, eikä opetusohjelmaan ole tehty muutoksia. Uudesta vakuutustieteen maisteriohjelmasta on laadittu luonnos ja se esitellään tarkemmin luvussa 4. Yliopiston uudistus on tarkoitus viedä loppuun vuoteen 2015 mennessä, mutta opetuksen osalta uusien yksiköiden tulisi olla täydessä toiminnassa vuoden 2012 alusta.¹⁰

2.2 Koulutuksen sisältö

Ennen maisteritasoisen koulutuksen alkamista vakuutuskoulutusta oli mahdollista suorittaa kandidaatintutkinnossa. Alan koulutusta oli tarjolla niin yhteiskuntatieteiden kuin kauppätieteiden puitteissa, kunnes siirtyminen uuteen tiedekuntaan oli lopullisesti saatu päätökseen. Sisällöiltään yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden alan tutkinnot poikkeavat luonnollisesti paljon toisistaan. Seuraavassa käydään läpi tutkinnon sisällön kehitystä tiedekunnan vaihdon ajalta aina nykypäivään saakka.

2.2.1 Kandidaatin tutkinto muutoksessa

Kauppätieteelliseen koulutukseen siirryttäessä haluttiin mahdollisimman pitkälti säilyttää hyväksi koetun vakuutustutkinnon rakenne. Entiseen

---

¹⁰ Tampereen yliopisto, Tehdään tulevaisuus! www.uta.fi

yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon tuli kuitenkin merkittäviä muutoksia, ja seuraavassa käydään läpi huomattavimpia uudistuksia.

Vuosien 1994–1996 ja 1996–1997 opinto-oppaiden välillä on tapahtunut tutkinnon rakenteissa selkeitä muutoksia uuden tiedekunnan vuoksi. Yleisopintojen painoarvo on kasvanut huomattavasti kauppatieteiden kandidaatin tutkinnossa. Entisestä kahdeksasta opintoviikosta on siirrytty 47 opintoviikkoon. Tutkinnon kokonaislaajuus on pysynyt silti samana, sillä yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon sisältyneet laajat pakolliset sivuaineopinnot on muutettu osittain uusiksi kokonaisuuksiksi ja joitakin opintoja on jätetty pois. Pakollisista sivuaineista ovat kokonaan jääneet pois sosiaalipolitiikka, sosiaalilääketiede sekä kuntoutusoppi. Myös vaihtoehtoisista sivuaineista on luovuttu, ja tilalle on tullut samassa laajuudessa vapaasti valittavia opintoja.

Lisääntyneet yleisopinnot luovat uuteen tutkintoon kaupallisemman puolen. Laskentatoimen, markkinoinnin, yrityksen hallinnon ja yksityisoikeuden lisääminen tutkintoon pakollisina aineina painottaa tutkinnon väistämättä kaupallisempaan suuntaan. Opintoihin pakollisena kuuluvasta harjoittelusta ei kauppatieteisiin siirryttyä saanut enää yhtä paljon opintoviikkoja kuin ennen, mutta jakson pituus säilyi silti ennallaan. Vapautuneet opintoviikot siirtyivät muiden kaupallisten aineiden kursseille eli yleisopintoihin. Myös varsinaisten vakuuttamista käsittelevien kurssien kartuttama opintoviikkomäärä pieneni, vaikka pakollisten kurssien määrä kasvoi yhdellä. Kieliopinnoissa tapahtui hienoinen muutos ruotsin kielen osalta, sillä sen määrää tutkinnossa lisättiin kahdella opintoviikolla. Tämän voidaan nähdä johtuvan vaatimuksesta, jonka mukaan kauppatieteellisen alan opiskelijan tulee hallita niin sanottu virkamiesruotsi.

2.2.2 Maisterin tutkinto

Tarkasteltaessa vakuutustieteen koulutuksen rakennetta opinto-oppaista vuosilta 1997–2010 käy ilmi, että yleisopinnot ovat olleet koko ajan mukana melko samassa laajuudessa. Tälle välille mahtuu kuitenkin monia muutoksia kurssivalikoimassa. Käsiteltävät aihealueet ovat pysyneet jokseenkin samoina, mutta monista kursseista on luovuttu uusien tullessa tilalle.

Vuonna 1997 yleisopinnot käsittivät 16 kurssia, jotka jakaantuivat pääasiassa neljään aihealueeseen: laskentatoimeen, markkinointiin, yrityksen hallintoon ja yksityisoikeuteen. Myös kansantaloustiedettä, tietotekniikkaa ja tilastotiedettä käsittelevät kurssit kuuluivat yleisopintoihin. Yleisopintojen määrää vähennettiin 2000-luvun puolella siten, että kutakin ainetta käsiteltiin enää pääsääntöisesti yhden kurssin verran. Yleisopinnot löytyvät nykyisin Kauppatieteiden yhteiset opinnot -otsikon alta ja samat kurssit ovat pakollisia hyvin monille muidenkin kauppatieteellisten pääaineiden opiskelijoille. Yksi huomattavimmista muutoksista maisterin opintojen aikana on metodiopintojen lisääminen pakollisiin kursseihin. Metodiopinnot ovat laskentatoimen, tilastotieteen ja hallintotieteen kursseja, joilla käsitellään tieteellisen tutkimuksen tekemistä. Viime vuosina metodiopintojen laajuus on kasvanut parilla opintopisteellä lähes joka uudistuksen yhteydessä, ja laajuus on tällä hetkellä hieman päälle 20 opintopistettä.

Pakollisiin kauppatieteiden yhteisiin opintoihin kuuluu vuosina 2008–2010 seitsemän kurssia. Edellisinä vuosina opintoihin kuuluneet Yrityksen tietojärjestelmät sekä Talousmatematiikka kurssit ovat jääneet pois. Matemaattisia ongelmia käsitellään vielä muilla kursseilla, mutta sen sijaan tietotekniikkaa tai tietojenkäsittelyä ei enää omana kurssinaan ole. Uusina kursseina ovat samana vuonna tulleet mukaan Johdatus oikeusjärjestykseen ja Vero-oikeuden perusteet. Kieliopinnoissa ensimmäisen vieraan kielen osalta valinnaisuus on vähentynyt, sillä kieleksi on valittava joko englanti tai saksa.

Oikeustieteiden laitoksella toimiminen on osaltaan pitänyt huolen siitä, että oikeustieteellisiä opintoja on aina sisällytynyt tutkintoon. Jo vuonna 1997 kuului maisterin tutkintoon neljä kurssia, joilla aiheina olivat eri lakeihin tutustuminen ja niiden tulkintaan perehtyminen. Välillä näiden selkeästi lakiteksteihin keskittyvien kurssien määrä väheni, mutta jälleen on tarjolla neljä vastaavaa kurssia. Erotuksena kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen on kuitenkin se, että nykyään kurssit ovat aiheiltaan hieman suuremmin yhteydessä vakuutustieteen erityiskysymyksiin.

Ainoastaan pääaineen opintoja tarkasteltaessa selkiytyy kuva vakuutustieteen opetuksen pääteemoista. Vuosien 1997–1999 opinto-oppaassa olivat vakuutustieteen kurssit ensimmäistä kertaa jaoteltuina perus- ja aineopintoihin sekä syventäviin opintoihin. Syventävää tasoa olevat opinnot olivat tällöin ensimmäistä kertaa mukana vakuutustieteen kurssivalikoimassa. Laajuus oli 35 opintoviikkoa, johon sisältyi 20 opintoviikon laajuinen tutkimusprojekti eli pro gradu -seminaari. Pääaineen kurssit pysyivät vielä seuraavankin jakson eli vuodet 1999–2001 samoina. Vuonna 2001 alkaneelle lukuvuodelle voimaan tulleeseen opinto-oppaaseen tuli sen sijaan joitakin muutoksia. Riskienhallinnan perusteet lisättiin perusopintoihin, ja eri vakuutuslajeja käsittelevät lajikkurssit jäivät pois. Aineopinnoissa ja syventävissä opinnoissa oli ensimmäistä kertaa valinnaisuutta, sillä opiskelija saattoi valita joitakin pakollisista kursseista oman mielenkiinnon mukaan.

Seuraavasta opinto-oppaasta vuosille 2004–2005 aineopintojen valinnaisuus jälleen poistettiin, ja samalla pakollisten aineopintojen määrä nousi peräti yhdeksällä opintopisteellä. Aineopintojen kurssien teemat pysyivät kuitenkin hyvin samanlaisina. Ainoa varsinainen uutuus oli Vakuutusliiketoiminnan case-harjoitukset -kurssi. Perusopinnoissa edellisvuosina kurssivalikoimassa ollut Vakuutusmatematiikka on opinto-oppaan uudistuessa jäänyt pois. Lisäksi kurssit ovat kauttaaltaan saaneet uusia nimiä, jotka ovat käsitteellisesti aikaisempaa laajempia. Jo perusopinnoista lähtien vakuutustieteen koulutuksen sisältö hahmottuu selkeämmin yksityisvakuutuksen, sosiaalivakuutuksen ja

riskienhallinnan kurssien jaottelun ansiosta.

Vuosien 2005–2007 opinto-oppaan voimassaoloa jatkettiin vielä vuodelle 2008 käynnissä olleen tutkintouudistuksen vuoksi. Tutkintouudistuksen opiskelijan kannalta keskeisimmät muutokset astuivat voimaan 1.8.2005. Tällöin tapahtui esimerkiksi kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirtyminen. Kaksiportaisuus tarkoittaa sitä, että kaikkien on suoritettava kandidaatin tutkinto ennen maisterin tutkintoa. Kandidaatin tutkinto on mitoitettu kolmevuotiseksi ja maisterin tutkinto kaksivuotiseksi. Ennen vuotta 2005 opintonsa aloittaneet saattoivat jatkaa tutkintonsa tekemistä vanhan tutkintojärjestelmän mukaan 31.7.2008 asti, eikä erillinen kandidaatin tutkinto ollut heille pakollinen. 1.8.2008 kaikkien opiskelijoiden oli kuitenkin oltava uudessa tutkintojärjestelmässä ja suoritettava kandidaatin tutkinto. Kaikki, joille myönnettiin opinto-oikeus vuonna 2005, suorittavat tutkintonsa uuden tutkintojärjestelmän mukaisesti. Tutkintouudistuksen toinen mukanaan tuoma uudistus oli siirtyminen opintoviikoista opintopisteisiin.¹¹ Monien muutoksien keskellä opinto-oppaan pitäminen ennallaan selvensi tilannetta ja pääaineen opinnot säilyivät tässä tilanteessa aikaisempaan opinto-oppaaseen verrattuna muuttumattomina.

Vuosien 2008–2010 opinto-oppaassa on sen sijaan muutamia uudistuksia kurssivalikoimassa. Työ- ja virkamiesoikeuden perusteet on korvattu Johdatus yritys juridiikkaan -kurssilla. Aineopinnoissa uutena kurssina on Sijoitustoiminta. Maisterin tutkintovaatimuksissa syventävien opintojen Sijoitustoiminta-kurssi on muuttunut Sijoitustoiminnan teoria -kurssiksi sen vuoksi, että ennen maisteriopinnoissa ollut sijoitustoiminnan kurssi on nyt jo kandidaatin opinnoissa. Valinnaisissa syventävissä kurseissa valita täytyy edelleen vähintään kaksi kolmesta kurssista. Jälleenvakuutus ja kansainväliset vakuutusmarkkinat -kurssi on pysynyt samana ja riskienhallinnan syventävä kurssi on nyt mukana nimellä Riskienhallinnan teoria. Sen sijaan Vakuutusinnovaatiot-kurssi on jäänyt pois ja tilalle on tullut Vakuutusliiketoiminnan case-harjoitukset. Aiemmin case-harjoitukset olivat

---

¹¹ Tampereen yliopisto, Tutkintouudistus. www.uta.fi.

aineopinnoissa.

Maisterin opintojen noin 10-vuotisen historian aikana eri teemojen laajuudet ovat siis vaihdelleet koulutuksen sisällössä. Koulutuksen alkuaikoina vuonna 1997 hieman vallitsevassa asemassa olivat sosiaalivakuutuksen kenttään kuuluvien aiheiden opetus, mutta myös vakuutusjärjestelmää ja vakuutusalan rakenteita käsittelevät kurssit olivat keskeisessä asemassa. Vakuutusmatematiikka oli ensimmäisten vuosien ajan opetusohjelmassa mukana, mutta jätettiin pois lukuvuodelta 2004–2005. Seuraavina vuosina pakollisiin maisterin opintoihin kuitenkin lisättiin muuta matemaattista opetusta sekä myös sijoitustoimintaa käsitteleviä kursseja. Kansainväliset asiat ovat aina olleet esillä vakuutustieteen kursseilla. Vuosien saatossa kansainvälisiä kysymyksiä käsittelevät kurssit ovat kuitenkin määrällisesti lisääntyneet. Samansuuntainen kehitys on havaittavissa riskienhallinnan opintoja tarkasteltaessa. Yhdestä syventävien opintojen kurssista on siirrytty tilanteeseen, jossa riskienhallinta on osana opintojen joka tasolla.

2.2.3 Vuoden 2011 uudistus

Vakuutustieteen koulutuksen sisältöön tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan yliopiston uusi strategia, joka muodostuu yliopiston rakennemuutoksen yhteydessä. Linjauksia tulevasta on jo esitetty ja niiden mukaan yliopistossa yhteiskunnan ja terveyden opetus sekä tutkimus tulevat korostumaan, ja tutkinnot muuttuvat laaja-alaisemmiksi. Yliopiston vahvuutena ja erityispiirteenä nähdään yksityisen ja julkisen toiminnan rajapinnan hälventäminen koulutuksessa. Oppiainepohjaisesta koulutuksesta luovutaan ja tulevaisuudessa siirrytään suorittamaan laaja-alaisia kandidaattiohjelmia, joissa opintokokonaisuuksia voi valita yli yksikkörajojen. Kandidaatintutkinnon jälkeen hakeudutaan suorittamaan tieteenalan mukaisia maisteriopintoja. Tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmat on tarkoitus muuttaa osaamisperusteisiksi ja ne tullaan tarkistamaan kolmen vuoden välein palautteen ja muuttuvien

työmarkkinatarpeiden mukaan.¹²

2.3 Koulutuksen tavoitteet

Jokaisella oppiaineella on omia tavoitteitaan koulutuksen suhteen, mutta kehykset toiminnalle asettaa Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista (794/2004). Asetus määrittää ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteet luvun 3 12 §:n mukaan seuraavasti:

Koulutuksen tulee antaa opiskelijalle:

- 1) pääaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden hyvä tuntemus ja sivuaineiden perusteiden tuntemus taikka koulutusohjelmaan kuuluvien syventävien opintojen hyvä tuntemus;
- 2) valmiudet tieteellisen tiedon ja tieteellisten menetelmien soveltamiseen tai edellytykset itsenäiseen ja vaativaan taiteelliseen työhön;
- 3) valmiudet toimia työelämässä oman alansa asiantuntijana ja kehittäjänä;
- 4) valmiudet tieteelliseen tai taiteelliseen jatkokoulutukseen; sekä
- 5) hyvä viestintä- ja kielitaito.

Koulutus perustuu tutkimukseen tai taiteelliseen toimintaan sekä alan ammatillisiin käytäntöihin.¹³

Nämä tavoitteet pätevät siis kauppatieteelliseen korkeakoulutukseen ja näin ollen myös vakuutustieteeseen. Kyseinen asetus kumosi vanhat säädökset eri tutkinnoista ja yhtenäisti siten korkeakoulutuksen käytäntöjä. Asetuksen mukaan opinnot ovat nyt kaikissa yliopistoissa jaettu alempaan ja ylempään

---

¹² Tampereen yliopisto, Tehdään tulevaisuus! www.uta.fi

¹³ Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista. www.finlex.fi.

korkeakoulututkintoon.

Opintokokonaisuuksia suunniteltaessa yliopiston tulee ottaa huomioon nämä asetetut tavoitteet, jotta kurssivalikoima palvelee oikeaa päämäärää. Pääaineen hyvä tuntemus varmistetaan sillä, että kurssitarjonnassa on alan kannalta keskeiset tiedot edustettuna tarpeeksi laajalla kurssivalikoimalla. Ajantasaisuus on oleellinen kysymys nopeasti kehittyvällä alalla. Kurssien sisältöjen on reagoitava varsin nopeasti muuttuviin olosuhteisiin.

Valmiuden tieteellisen tiedon ja tieteellisten menetelmien soveltamiseen antavat niin oman pääaineen hyvä tuntemus kuin erilaisten tutkimusmenetelmien hallinta. Tähän tavoitteeseen voidaan nähdä pyrittävän muun muassa kurssivalikoimassa olevilla metodiopinnoilla, jotka käsittävät kurseja, joiden tarkoituksena on tehdä opiskelijoille tutuksi tieteellisen tutkimuksen tekemiseen liittyvät asiat ja tiedeyhteisön tutkimukselle asettamat vaatimukset.

Tavoite antaa opiskelijalle mahdollisuus toimia työelämässä oman alan asiantuntijana ja kehittäjänä pohjautuu edellisten tavoitteiden varaan. Vakuutustieteen osalta voidaan katsoa, että erityinen toimenpide tämän tavoitteen saavuttamiseksi on pakollisten harjoittelujaksojen sisällyttäminen opintoihin. Käytännön kokemuksen kautta mahdollisuudet toimia menestyksekkäästi työelämässä kasvavat.

Jatkokoulutukseen siirtyminen on mahdollista Tampereen yliopiston taholta. Kauppatieteiden maisterin tutkinnon suoritettuaan opiskelija voi hakea suorittamaan lisensiaatin tai tohtorin tutkintoa. Jatko-opintojen aloittamisen edellytyksenä ovat hyvin tai erinomaisin tiedoin suoritettut opinnot jatkotutkinnon pääaineessa.¹⁴ Maisterin tutkinnon kartuttamien tietojen avulla tulee olla mahdollista siirtyä luontevasti jatko-opintojen pariin. Viimeisenä tavoitteena ylemmälle korkeakoulututkinnolle on hyvä viestintä- ja kielitaito. Tämä pyritään

---

¹⁴ Tampereen yliopisto, Jatko-opinnot. www.uta.fi.

takaamaan pakollisten kieliopintojen kautta. Niin suomen kielen kuin kahden vieraan kielen opinnot ovat pakollisia. Kursseilla painottuu kielen hallinnan ohella myös taito esiintyä ja viestiä muiden kanssa.

Asetuksen määrittämien ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteiden ohella yliopisto itse määrittää tutkintojen erityistavoitteet. Tampereen yliopiston kauppa- ja hallintotieteellisen tiedekunnan esittämät kauppatieteiden maisterin koulutuksen tavoitteet vakuutustieteen pääaineopiskelijoille ovat:

Kauppatieteiden maisterin tutkintoon tähtäävät vakuutustieteen opinnot antavat valmiudet toimia vakuutusyhtiöissä ja eri vakuutuslaitoksissa sekä yrityksissä ja pankeissa vakuuttamiseen ja riskienhallintaan liittyvissä vaativissa asiantuntija- ja esimiestehtävissä. Tutkinnon tieteellisenä tavoitteena on laajentaa opiskelijan tietoja sekä kehittää itsenäiseen ongelmanratkaisuun tarvittavia kykyjä. Keskeisenä tavoitteena on myös syventää opiskelijan teoreettisia ja menetelmällisiä valmiuksia tieteellisen tiedon soveltamisessa ammatillisissa tehtävissä sekä itsenäisessä tutkimustyössä. Kauppatieteiden maisterin tutkintoon sisältyvissä syventävissä opinnoissa keskitytään kansainväliseen sosiaaliturvaan, jälleenvakuutukseen, vakuutusten tuotekehitykseen, vakuutusorganisaatioiden sijoitustoimintaan sekä riskienhallinnan erityiskysymyksiin. Syventävissä opinnoissa perehdytään myös vakuutustieteelliseen tutkimukseen. Vakuutustieteen pääaineopiskelijat suorittavat pääaineopintojen lisäksi laajat omavalintaiset kauppatieteelliset opinnot, jotka sisältävät opintojaksoja muun muassa yrityksen hallinnosta, laskentatoimesta, rahoituksesta, markkinoinnista, kansantaloustieteestä ja oikeustieteestä. Tutkinnosta valmistuneet ovat sijoittuneet erittäin hyvin mm. riskienhallinnan, konsultoinnin, yritystoiminnan sekä finanssialan asiantuntija- ja esimiestehtäviin.¹⁵

---

15 Tampereen yliopisto, Kauppatieteiden maisterin tutkinto. www.uta.fi.

Tavoitteista voidaan erottaa neljä erillistä kohtaa. Ensimmäisenä on tarjota valmiudet toimia vakuutusyhtiöissä ja eri vakuutuslaitoksissa sekä yrityksissä ja pankeissa. Tutkinnon tavoitteena on siis antaa valmiudet, joiden avulla opiskelija voi tulevaisuudessa työskennellä koko laajalla finanssialan kentällä. Toisena tavoitteena on mahdollistaa vakuuttamiseen ja riskienhallintaan liittyvissä vaativissa asiantuntija- ja esimiestehtävissä toimiminen. Koulutuksen on siis oltava riittävän korkeatasoista, jotta alan vaativien tehtävien hoitaminen onnistuu valmistuneilta.

Ensimmäinen kosketus alan töihin tapahtuu usein jokseenkin yksinkertaisten neuvonta- ja myyntitehtävien kautta, mutta tästä tulisi olla mahdollisuus edetä uralla joustavasti. Ensimmäistä kertaa alan töihin mentäessä suorittaa opiskelija todennäköisimmin kandidaattivaiheen opintoja, joten vastavalmistuneen maisterin tulisi työllistyä jo hieman vaativampiin tehtäviin, jotta työ olisi täysin koulutusta vastaavaa. Kolmantena tavoitteena, ja samalla tutkinnon tieteellisenä tavoitteena, on laajentaa opiskelijan tietoja sekä kehittää itsenäiseen ongelmanratkaisuun tarvittavia kykyjä. Näiden ominaisuuksien kehittymistä edesauttaa laaja kurssivalikoima ja mahdollisuus harjoitella taitoja käytännön tehtävien avulla. Viimeisenä tavoitteeksi asetetaan opiskelijan teoreettisten ja menetelmällisten valmiuksien syventäminen, jotta tieteellisen tiedon soveltaminen ammatillisissa tehtävissä sekä itsenäisessä tutkimustyössä on mahdollista.

Vakuutustieteen maisteritasoisten opintojen tavoitteiden voidaan nähdä olevan hyvin linjassa valtioneuvoston asetuksen määrittämien yleisten tavoitteiden kanssa. Vaikka jatkokoulutuksesta ja kieliopinnoista ei vakuutustieteen omissa tavoitteissa ole suoraa mainintaa, voidaan niiden katsoa sisältyvän tavoitteisiin ammattitaidosta ja tieteellisistä valmiuksista. Yliopiston tavoitteena on kouluttaa ennen kaikkea oman tieteenalansa hallitsevia henkilöitä, joilla on hyvät valmiudet toimia työelämässä. Yliopiston tavoitteena on myös kouluttaa tutkijoita eri aloille. Vakuutustieteen osalta yliopistollinen tutkimus on kuitenkin

melko vähäistä, joten opinnoissa painottuu yritys-elämään tähtäävä puoli. Myös tässä tutkielmassa painottuu täten muiden sektorien työnantajien näkökulma vakuutustieteen opintojen ajantasaisuudesta.

On siis tultu kauas siitä, kun vakuutuskoulutus lähti jälleen 1960-luvulla Tampereen yliopistossa käyntiin. Tuolloin alulle panevana tekijänä oli uuden sairausvakuutuslain säätäminen. Ennen varsinaisen tutkintoon johtavan koulutuksen aloittamista yliopistolla järjestettiin muutamia aihetta käsitteleviä kursseja yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Koulutetun henkilöstön saaminen vakuutusalan lisääntyviin työtehtäviin nähtiin hyvin tarpeelliseksi. Sosiaalivakuutuksen puoli oli koulutuksen alkuaikoina hallitsevana, mutta 1970-luvun alussa yksityisvakuutuksen opinnot lisättiin tutkintovaatimuksiin.¹⁶

Tästä lähtien koulutus on uudistus kerrallaan siirtynyt kaupallisempaan suuntaan. Yhteyksiä yhteiskunnassa ja vakuutus-alalla tapahtuneiden muutosten ja vakuutuskoulutuksen välillä on selvästi havaittavissa. Seuraavassa luvussa siirrytään tarkastelemaan vakuutusalan työmarkkinoilla tapahtunutta kehitystä ja sen vaikutuksia alan työnantajien osaamistarpeisiin.

---

16 Olli 2004, 24-28.

3 VAKUUTUSALAN TYÖMARKKINOIDEN MUUTOKSET

Vakuutusalan kehitys on tapahtunut hyvin pitkällä ajanjaksolla, mutta kehityksen vauhti on ollut kiihtyvää. Vakuutusosalalla tapahtuvissa muutoksissa on pysyttävä mukana ja tiedon jatkuva päivittäminen onkin yksi menestyksekkään alalla toiminnan elinehto. Vakuutusosalalla tarvittavat taidot sekä tiedot muuttuvat ja kehittyvät koko ajan.

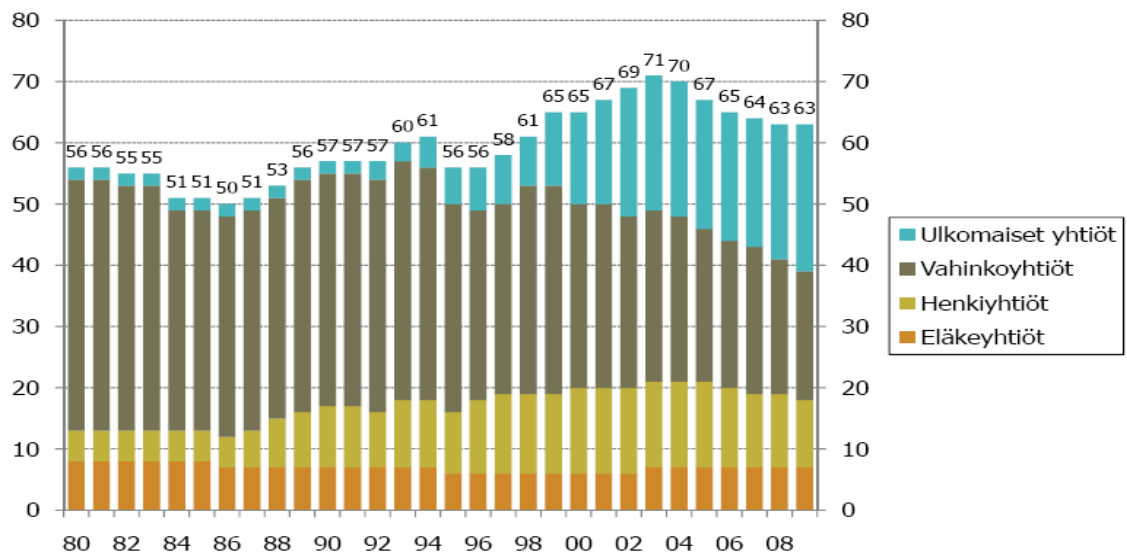
3.1 Vakuutusalan merkittävimmät muutokset vuosituhanen vaihteessa

Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana vakuutusosalalla on tapahtunut monia suuria muutoksia. Vuosituhannen vaihteessa suurimpina muutostrendeinä ovat olleet rahoitusmarkkinoiden integroituminen ja finanssialan fuusiot. Suomen liittyminen Euroopan unioniin vuonna 1995 merkitsi finanssialan kannalta monia uudistuksia. Markkinoiden vapautuminen ja entistä laajempi avautuminen kiristävät kilpailua. Kilpailuetua pyritään saavuttamaan useilla eri keinoilla ja samalla toiminnan globalisoituminen tuo mukanaan myös aivan uudenlaisia riskejä.

Suomen EU jäsenyyden myötä rahoitusala koskeva kansallinen lainsäädäntö oli mukautettava EU:n direktiivien mukaiseksi varsin nopeasti. Keskeisenä tavoitteena jo tuolloin oli tavaroiden, ihmisten, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus EU:n alueella eli yhteisten sisämarkkinoiden luominen. Yhteinen valuutta kiihdytti rahoitusalan integraatiota entisestään. Kansainvälisen kilpailun esteiden poistamisen seurauksena myös rahoituksenvälityssektorin rakennemuutos on ollut vuosituhanen vaihteessa merkittävä. Pankit ja vakuutusyhtiöt ovat silti edelleen tärkeimmät Suomessa toimivat rahoituksenvälittäjät. Alalla kilpailua on lisännyt ulkomaisten yhtiöiden saapuminen Suomen rahoitusmarkkinoille. Kansallisten rahoitusmarkkinoiden

käsite onkin käytännössä kadonnut laajan kansainvälistymisen myötä.¹⁷ Suomen vakuutusmarkkinat ovat kuitenkin pysyneet varsin keskittyneinä ja vain muutamat ulkomaiset vakuutusyhtiöt ovat toimineet Suomessa aktiivisesti¹⁸. Keskittyneistä markkinoista kertoo se, että neljän suurimman yhtiöryhmittymän osuus on 80-90 prosenttia vakuutuslajista riippuen.¹⁹ Kuvio 2 näyttää selkeästi, kuinka vakuutusalan kansainvälistyminen on kiihtynyt Suomessa yhteismarkkinoiden myötä.

Kuvio 2. Vakuutusyhtiöiden lukumäärä Suomessa, kehitys vuosina 1980-2009.²⁰

Samanaikaisesti rahoitusmarkkinoiden vapautumisen kanssa on tapahtunut väestön vaurastuminen, mikä on kasvattanut piensijoittajien määrää. Tämä puolestaan on lisännyt erilaisten sijoitustuotteiden kysyntää. Lisäksi Suomen nopeasti ikääntyvä väestö on alkanut panostaa toimeentulonsa turvaamiseen myös eläkkeellä. Myös entistä tyypillisempi työurien rikkonaisuus luo lisäkysyntää vakuutussäästämislle. Pankkitalletuksille vaihtoehtoisia säästämismuotoja alkoi ilmaantua markkinoille kiihtyvällä vauhdilla 1990-luvun lopulla. Esimerkiksi osakesijoittaminen ja vakuutussäästäminen kasvattivat suosiotaan vuosituhannen vaihteessa (kuvio 3).²¹

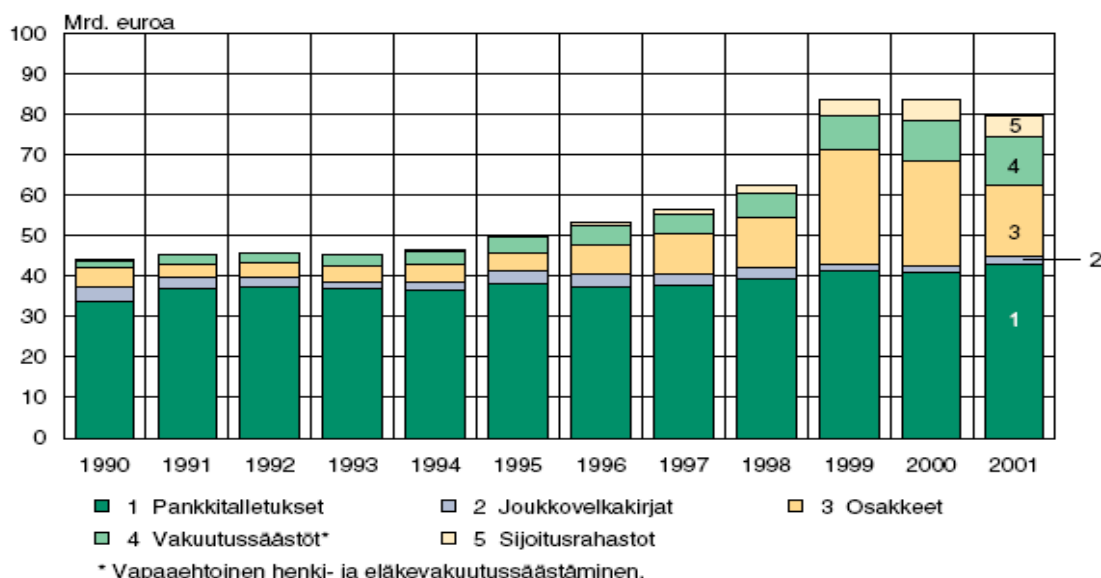
17 Mörttinen & Virolainen 2002, 12–13, 23.

18 Berglund ym. 2002, 173, 181, 186.

19 Finanssialan Keskusliitto, Vakuutus Suomessa 2009, www.fkl.fi.

20 Finanssialan Keskusliitto, Vakuutusyhtiöt Suomessa 2009, www.fkl.fi.

21 Mörttinen & Virolainen 2002, 13–16.

Kuvio 3. Kotitalouksien rahoitusvarallisuus Suomessa 1990-2001.²²

Yksi keskeisimmistä alaa koskevista muutoksista on ollut pankki- ja vakuutustoimialan kytkentöjen lisääntyminen. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhdistymiä eli finanssikonglomeraatteja on perustettu lukuisia. Yhdentymistä on tapahtunut myös siten, että pankki on perustanut vakuutusyhtiön tai päinvastoin. Pyrkimyksenä on tuolloin hyödyntää jo olemassa olevaa konttoriverkostoa uusien tuotteiden myymiseksi. Samalla asiakkaille pyritään tarjoamaan mahdollisimman kattavasti erilaisia rahoituspalveluja kokonaisasiakkuutta hyödyntäen. Euroopassa pankki- ja vakuutusalan toimijoiden välinen fuusiokehitys käynnistyi 1990-luvun alussa Hollannissa.²³

Rahoituspalvelujen kysyntä on muuttunut vuosituhannen vaihteessa. Varakkaat sijoittajat etsivät sijoitusinstrumentteja, joilla hajauttaa sijoitussalkkunsu riskkejä. Uudenlaisia instrumentteja ja palveluja tuodaan siten markkinoille ja uudenlaisessa kilpailuympäristössä toimivan rahoituspalveluyrityksen täytyy pystyä toimimaan tehokkaasti muutoksista huolimatta. Säädetyillä ja kehittymättömillä rahoitusmarkkinoilla kilpailu on huomattavasti vähäisempää. Monet instituutiot ovat alkaneet etsiä omistajien vaatimia hyviä tuottoja

²² Mörttinen & Virolainen 2002, 16.

²³ Pylkkönen & Vauhkonen 2004, 105.

muuttuneen ympäristön vuoksi uusilta rahoituspalvelusektoreilta ja yli maiden rajojen. Tämä on pyritty toteuttamaan fuusioiden ja yhteistyösopimusten avulla. Pankki- ja vakuutusalan toimijoiden välisiä fuusioita onkin tapahtunut jo monia.²⁴ Sampo-, Pohjola-, Tapiola- ja Fennia-ryhmät ovat alan suurimpia toimijoita Suomessa²⁵. Suuret kotimaisten pankki- ja vakuutussektorin instituutioiden väliset fuusiot eivät ole enää juurikaan Suomessa mahdollisia keskittyneiden markkinoiden vuoksi. Jäljellä jää mahdollisuus kansainvälisiin fuusioihin, mutta vaikka halukkuus fuusioitua yli rajojen olisi suuri, ei käytännön toteutus ole helppoa maiden välisistä eroavaisuuksista johtuen. Yleisimpiä fuusiot ovat olleet Pohjoismaisten yhtiöiden välillä, joita helpottavat kulttuurien samankaltaisuus.²⁶

Pääomanliikkeiden vapautumisen myötä jälleenvakuutus- ja edelleenvakuutustoiminta ovat kansainvälistyneet Euroopassa jo paljon kuluttajille tarjottavia vakuutuspalveluita aikaisemmin. Kansainvälistymisen myötä Eurooppaan on syntynyt useita suuria jälleenvakuutusyhtiöitä ja jälleenvakuutusmarkkinat ovat keskittyneet. Ensimmäinen Euroopan vakuutusalaan koskeva direktiivi tuli voimaan vuonna 1964 ja se koski juuri jälleenvakuutustoiminnan liberalisointia.²⁷ Alhaisen verotuksen vuoksi monet rahoituslaitokset ja vakuutusyhtiöt ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana perustaneet tytäryhtiöitä ja sivukonttoreita Luxemburgiin. Laajentuminen muihin maihin tehdään monesti juuri tytäryhtiöiden kautta. Vahinkovakuutustoiminnan laajentaminen ulkomaille on yleisempää kuin henkivakuutuspalvelujen tarjoaminen maasta toiseen.²⁸ Kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset hankkivat vahinkovakuutuspalveluja kotimaansa ulkopuolelta runsaasti, mikä lisää vahinkovakuutustoiminnan kansainvälisyyttä²⁹.

Kasvaneen kansainvälisyyden ja monimutkaistuneiden yhtiörakenteiden johdosta muun muassa vakuutuslaitosten valvonta on käynyt entistä vaikeammaksi. Entistä yksityiskohtaisempia säädöksiä tarvitaan yhä

---

24 Mörttinen & Virolainen 2002, 16.

25 Berglund ym. 2002, 200–203.

26 Mörttinen & Virolainen 2002, 26.

27 Pyökkönen & Vauhkonen 2004, 106–107.

28 Pyökkönen & Vauhkonen 2004, 103.

29 Pyökkönen & Vauhkonen 2004, 106.

haastavampien riskienhallintatekniikoiden myötä. Alan kansainvälistyminen nostaa esiin myös kysymyksen viranomaisten työnjaosta valvonnassa, sääntelyssä ja kriisienhallinnassa. Mahdolliseksi nähdään jopa uusien ylikansallisten organisaatioiden muodostuminen, sillä rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja toimivuuden varmistaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä niin kansallisten kuin kansainvälisten tahojen välillä.³⁰

Elintason nousun myötä vakuutettujen kohteiden määrä on lisääntynyt. Kasvanut varallisuus johtaa myös kasvaviin vahinkomääriin. Viime vuosina ilmastonmuutos on ollut suuri puheenaihe ja se on oletettavasti vaikuttanut osaltaan kuluttajien päätöksiin vakuutusturvan hankinnassa. Vaikutuksiltaan laajentuneet luonnonkatastrofit vaativat vakuutusturvalta paljon ja ihmisillä on entistä enemmän vakuutuksia kattamaan näitä vahinkoja. Yhdysvaltalainen säätiöteijä ja Vaisalan strategisen tutkimuksen johtaja Walter F. Dabberdt kertoo Helsingin Sanomissa, että sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat vahingot ovat kasvaneet muun muassa yhteiskunnan entistä kehittyneemmän infrastruktuurin vuoksi. Katastrofien tielle osuu nykyään elintason nousun johdosta aikaisempaa varakkaampia ihmisiä, jolloin myös vahingot ovat suurempia. Suuret luonnonkatastrofit ja odottamattomat ääri-ilmiöt muodostavat vakuutusyhtiöiden korvausmenoihin suuria piikkejä.³¹ Vakuutusala puhuttaneita ilmiöitä ovat viime vuosina olleet myös kasvanut terrorismin uhka sekä teknologiset riskit. Varsinkin suurissa 'megakaupungeissa' uhkana ovat 'megariskit'.³²

Kaikki nämä ympäröivän yhteiskunnan muutokset vaikuttavat siihen, mitä vakuutusalan työelämässä tapahtuu. Suurimpana käytännön työelämään vaikuttavana muutoksena nähdään tekninen kehitys. Tietojenkäsittely ja kommunikaatioon liittyvien kustannusten väheneminen on tehnyt mahdolliseksi erilaisten innovaatioiden yhä nopeamman kehityksen ja käyttöönoton. Tekninen kehitys on helpottanut erityisesti riskienhallintaan sekä jakelukanaviin ja markkinainfrastruktuuriin liittyviä tehtäviä.³³

---

30 Mörttinen & Virolainen 2002, 31–32.

31 Myrskyt, ennätyshelteet ja tulvat maksaneet enemmän kuin koskaan, 2010. Helsingin Sanomat.

32 Munich Re 2005, Megacities – megarisks, www.munichre.com.

33 Mörttinen & Virolainen 2002, 12.

3.2 Vakuutusalan työmarkkinoiden kehitys

Maailman urbanisoitumisen myötä ja yritysmaailman kehittyessä, vakuuttamisen luonne ja käyttötavat monipuolistuvat. Varallisuus ja rahavirtojen volyymit ovat kasvaneet, mikä on lisännyt kysyntää vakuutuksille. Tämä kehitys on luonut lisääntyvän tarpeen vakuutusalan osaamiselle. Tietotekniikan kehittymisen myötä kattava vakuutustoiminta on tullut mahdolliseksi toteuttaa, mutta samalla työntekijöille on tullut uusia osaamisvaatimuksia. Työmarkkinat ovat vakuutusalan koulutuksen olemassaolon aikana muuttuneet radikaalisti.

Työmarkkinoilla on 1990-luvulla alkanut murros, jonka keskiössä ovat kansainvälistyminen ja tietoteollisuuden läpimurto. 2000-luvun voimakkaimpina trendeinä ovat globalisoituminen ja teknologinen muutos, joiden seurauksena työn luonne ja tuotannon organisointi muuttuvat.³⁴ Erityisesti yksityisellä sektorilla kaupan esteiden purkaminen, pääomaliikkeiden vapauttaminen ja maailmantalouden ekspansio ovat muuttaneet toimintaympäristöä. Suomalaiset yritykset ovat aikaisempaa alttiimpia maailmanmarkkinoiden suhdanteille yritysten kansainvälistymisen lisääntyttyä ja maailmanlaajuisen kilpailun kovennettua. Samaan aikaan Suomen kansallisen rahapolitiikan käytön mahdollisuus on EMU:un liittymisen myötä poistunut ja finanssipolitiikka on sidottu EU:n kasvu- ja vakautussopimukseen. Seurauksena on tilanne, jossa riippuvuus maailmanmarkkinoista on kasvanut ja kansallisten toimenpiteiden mahdollisuudet torjua markkinoiden heilahduksia ovat vähentyneet. Yritysten itsensä tulee siis vastata entistä enemmän sopeutumisesta markkinoiden muutoksiin. Yritysten tuotannontekijöihin, pääomaan ja työvoimaan, kohdistuu siten yhä voimakkaammin maailmanmarkkinoiden muutoksista johtuvia paineita. Lisääntynyt markkinaehtoisuus voi merkitä työelämässä kasvavaa epävarmuutta ja työvoiman muuttumista enemmän hyödykkeen kaltaiseksi.³⁵

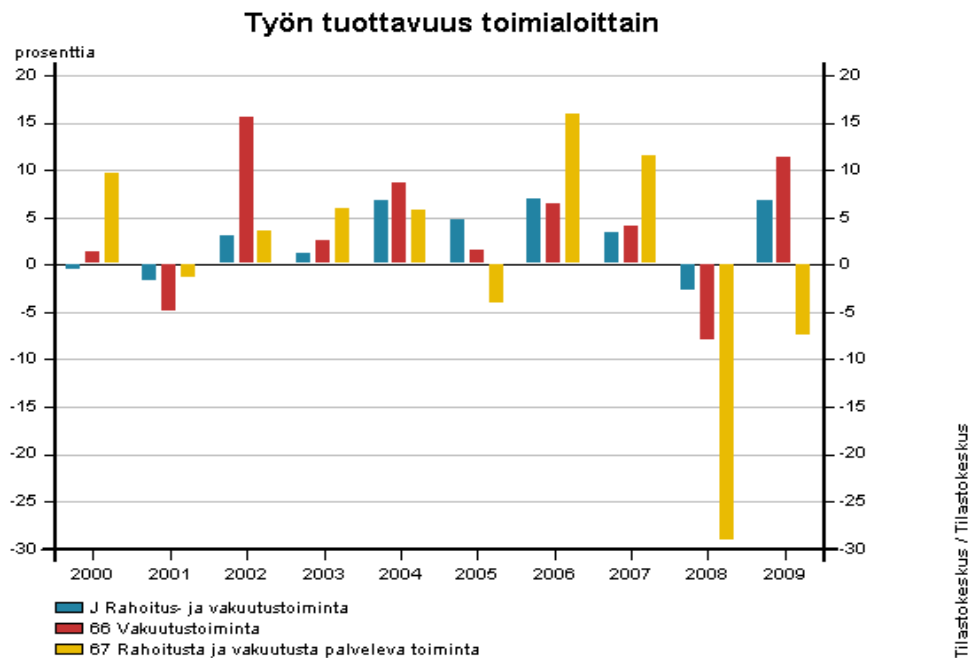
Työvoima 2025 loppuraportissa on esitetty toimialakohtaisia ennusteita työvoiman kysynnästä ja työmarkkinoiden rakennemuutoksesta. Rahoitus- ja

---

34 Rouhelo 2001, 10.

35 Työvoima 2025 2007, 34–36.

vakuutustoiminta, kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta ovat raportissa yhtenä toimialana osana palvelusektoria. Vuonna 2005 kyseinen toimiala työllisti yhteensä noin 260 000 henkilöä (markkinatoiminta ja julkinen toiminta yhteensä). Tästä rahoitus- ja vakuutustoiminta työllisti noin 36 000 (markkinatoiminta). Aikavälillä 2000–2005 työllisten määrä alalla väheni noin 5000 henkilöllä. Tuotannon ja tuottavuuden kasvu oli samalla aikavälillä rahoitus- ja vakuutustoiminnassa negatiivista. Pelkkää vakuutustoimintaa tarkasteltaessa työn tuottavuus on kuitenkin ollut kyseisellä välillä positiivista vuotta 2001 lukuun ottamatta, jolloin työn tuotos on jäänyt työpanosta pienemmäksi. (kuvio 4).³⁶

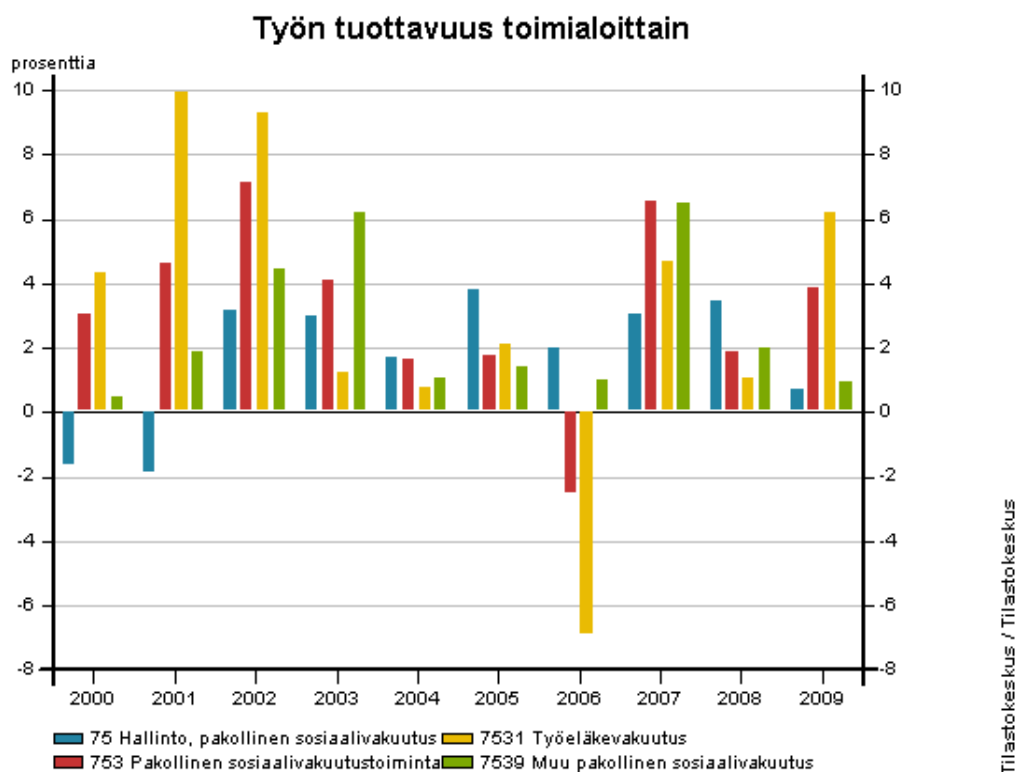

Kuvio 4. Työn tuottavuus toimialoittain, yksityinen toiminta.³⁷

Julkisellakin puolella työn tuottavuus on ollut positiivista muutoin paitsi pakollisen sosiaalivakuutuksen hallinnon vuosien 2000 ja 2001 osalta (kuvio 5).

³⁶ Työvoima 2025, 125.

³⁷ Tilastokeskus, Työn tuottavuus toimialoittain, yksityinen toiminta. www.tilastokeskus.fi.

Kuvio 5. Työn tuottavuus toimialoittain, pakollinen sosiaalivakuutus.³⁸

Vuosina 2005–2010 koko alan tuotannon odotetaan kasvavan noin 2.3 prosenttia vuosittain ja vuosina 2010–2025 kasvun odotetaan hidastuvan noin 1.8 prosenttiin vuodessa. Työllisyyden odotetaan kehittyvän siten, että vuonna 2025 ala työllistää noin 284 000 henkilöä (markkinatoiminta ja julkinen toiminta).³⁹

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuottavuuden kasvun odotetaan sekä keskipitkällä että pitkällä aikavälillä olevan tuotannon kasvua selvästi nopeampaa. Tästä seuraa, että rahoitus- ja vakuutustoiminnassa työllisten määrän odotetaan alenevan vuoteen 2010 mennessä noin 5000 ja 2025 mennessä noin 10 000 henkilöllä. Työllisyyden heikentymistä alalla voidaan selittää nopealla teknologian kehityksellä, kansainvälistymisellä, kiristyneellä kilpailulla, ja alalla tapahtuneella rakennemuutoksella. Teknologisen kehityksen

³⁸ Tilastokeskus, Työn tuottavuus toimialoittain, pakollinen sosiaalivakuutus.
www.tilastokeskus.fi.

³⁹ Työvoima 2025, 125.

seurauksena entistä enemmän toimintoja on pystytty siirtämään internetiin, mikä on johtanut pankki- ja vakuutusalan konttoreiden, ja näin ollen myös henkilöstön määrän vähentämiseen. Vakuutusalan tuottavuutta on varsinkin Suomessa parantunut merkittävästi uuden teknologian soveltaminen. Rahoitus- ja vakuutusosalalla tapahtunut itsepalvelun lisääntyminen on myös vaikuttanut alalla työskentelevien työnkuvaan. Asiakkaat hoitavat itse rutiiniluonteiset tehtävät internetin kautta, jolloin työntekijöiden työ on yhä enemmän asiantuntijatyötä.⁴⁰

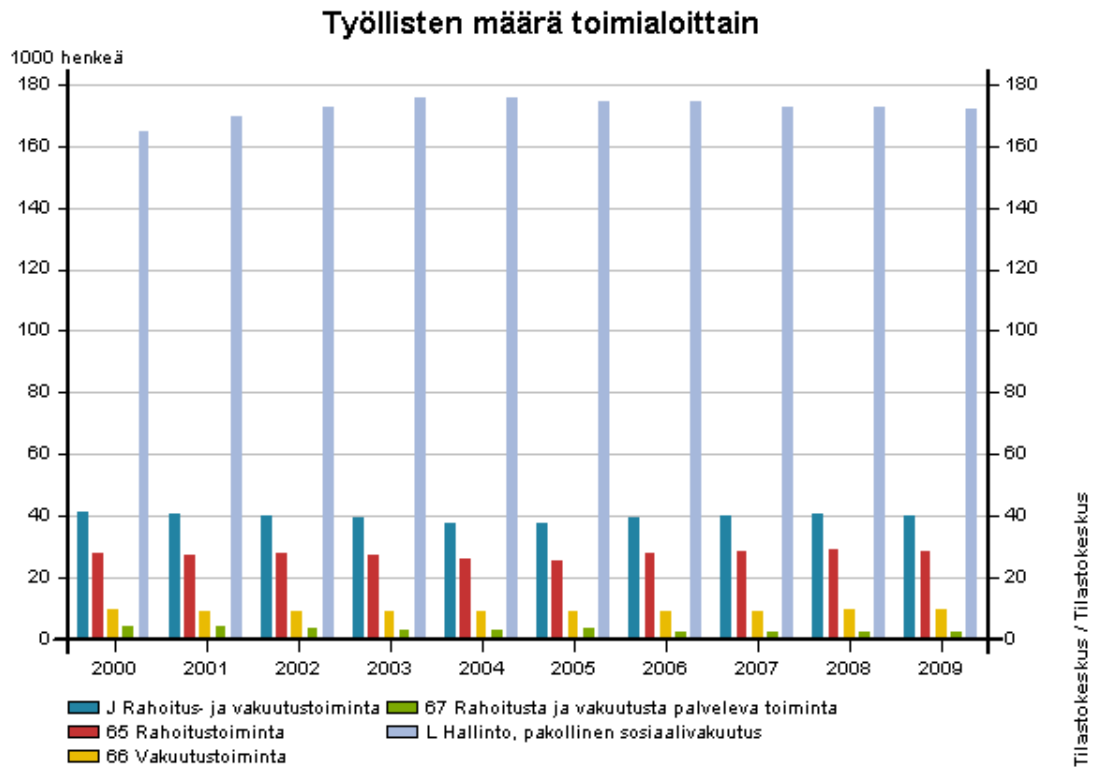
Työelämän muutoksista huolimatta vakuutusalan työllisten määrän muutokset eivät kuitenkaan ole kehittyneet viime vuosina vuonna 2007 ennustetun mukaisesti (kuvio 6). Ennusteessa rahoitus- ja vakuutusalan työllisten määrän arvioitiin laskevan välillä 2005-2010 jälleen noin 5000 henkilöllä. Vuonna 2005 on alan työllistävyydessä ollut pieni notkahdus, mutta työllisten määrä on sen jälkeen noussut taas lähemmäs vuoden 2000 tilannetta. Pelkästään vakuutustoimintaa tarkasteltaessa muutokset eivät ole olleet niin suuria – alan työllisten määrä on pysynyt melko samana.⁴¹ Kuvion 6 luokan 'Hallinto, pakollinen sosiaalivakuutus' suurimman osuuden muodostaa valtionhallinto. Työeläkelaitokset muodostavat vuosittain noin 3 %:n osuuden ja muut sosiaaliturvarahastot noin 7 %:n osuuden.

---

40 Työvoima 2025, 125–127.

41 Työvoima 2025, 125.

Kuvio 6. Työllisten määrä toimialoittain, vakuutusala.⁴²

Suurten ikäluokkien eläköityminen tulee vaikuttamaan tulevaisuudessa myös vakuutusosalalla. Uusia työntekijöitä tullaan tarvitsemaan moniin organisaatioihin ja varsinkin julkisella sektorilla työllisten määrä tulee vähenemään suurten ikäluokkien eläköityessä (taulukko 1). Rahoitus- ja vakuutustoiminnan sekä kiinteistöalan osalta työllisten ikäjakauma on melko tasainen eri ikäluokkien kesken. 45-54 -vuotiaita on kyseisellä toimialalla eniten. Toimialalla julkinen hallinto ja maanpuolustus sekä pakollinen sosiaalivakuutus, 45-54 -vuotiaiden luokka on myös suurin. Se on suhteessa muihin toimialan ikäluokkiin selvästi suurempi, eikä tasainen ikäjakauma näin ollen toteudu.

⁴² Tilastokeskus, Työllisten määrä toimialoittain. www.tilastokeskus.fi.

		Työlliset, 1000 henkeä					
		15-64	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
Toimiala	TOL 2008						
Toimialat yhteensä	00-99	2423	253	531	576	632	431
K-L Rahoitus- ja vakuutus- ja kiinteistöala	64-68	69	5	14	15	21	14
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus		84	116	3	21	30	25

Taulukko 1. Työlliset toimialan ja iän mukaan, vakuutusala.⁴³

Globalisaatio ja teknologinen kehitys vaikuttavat työllisyyteen ja synnyttävät kiistämättä uusia osaamisvaatimuksia kaikilla aloilla. Akateemisesti koulutettujen työelämän muutostrendejä ovat asiantuntijoiden mukaan epätyypilliset työsuhteet ja epävarmuus, teknologian kehittyminen, kansainvälistyminen, koulutuksen korostuminen sekä työväestön ikärakenteen muutos. Epätyypilliset työsuhteet eli määräaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet sekä etätyö ovat lisääntyneet, samoin epävarmuus oman työpaikan suhteen. Silti akateemiset työskentelevät vielä nykyään enimmäkseen vakituisissa virkakatä työsuhteissa. Vastavalmistuneiden kohdalla tilanne on kuitenkin toinen, sillä heistä varsin moni työskentelee epätyypillisessä työsuhteessa. Tulevaisuudessa epätyypillisten työsuhteiden ennakoitaan vielä yleistyvän.⁴⁴

3.3 Muuttuneet osaamisvaatimukset

Suomi on työvoiman osalta korkean kustannustason maa, joten matalaan osaamistasoon ja palkkakilpailuun perustuvalla massatuotannolla ei ole tulevaisuutta Suomessa. Yritysten on sen sijaan haettava kilpailuetunsa

⁴³ Tilastokeskus, Työvoimatutkimus 2009. www.tilastokeskus.fi

⁴⁴ Rouhelo 2001, 37.

toiminnan nopeudesta ja joustavuudesta, asiakasräätälöinnistä ja monipuolisista palvelukokonaisuuksista sekä erityisesti tuotteiden, toimintojen ja prosessien jatkuvasta kehittämisestä. Samat vaatimukset pätevät osin myös julkisiin organisaatioihin. Tietotyö ja osaamiseen perustuva palvelutyö tulevat painottumaan tulevaisuudessa ammattirakenteen muutoksen vuoksi.⁴⁵

Teknologian kehittyminen vaikuttaa akateemisten työhön merkittävästi, koska työtehtävissä hyödynnetään tietoverkkoja suuressa määrin. Oletettavaa on, että teknologisen muutoksen vauhti vain kiihtyy tulevaisuudessa⁴⁶. Työn uusiin osaamisvaatimukseen on siis tullut jatkuva uuden teknologian käytön oppiminen. Asiantuntijat ovat esittäneet, että tulevaisuudessa yhteiskunta voi jakautua menestyjiin ja syrjäytyjiin juuri mediaosaamisen tason, ei niinkään muodollisen koulutustason, mukaan.⁴⁷ Tämä asettaa koulutukselle haasteen pysyä mukana kehityksessä.

Myös lisääntynyt kansainvälisyys tulee huomioida koulutuksessa. Rouhelon mukaan akateemisesti koulutetuilta vaaditaan entistä enemmän taitoja toimia kansainvälistyvässä työelämässä ja kansainvälisillä työmarkkinoilla. Lisäksi koulutuksen korostuminen näkyy nopeasti muuttuvassa työelämässä varsinkin elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Tiedot vanhenevat nopeasti, jonka vuoksi asiantuntijuus, osaaminen ja uuden oppiminen ovat rekrytointitilanteissa kysytyjä ominaisuuksia.⁴⁸

Työelämän sirpaloituminen on vallitseva kehityssuunta 2000-luvulla. Sirpaloitumisen käytännön ilmenemismuotoja ovat muun muassa hallinnon hajautus, epätyypilliset työsuhteet, työprosessin joustavoittaminen, ulkoistaminen ja aliorakointi. Samaan aikaan organisaatorakenteita pyritään muuttamaan verkostomaisempaan muotoon. Yksilön haasteena onkin oppia selviytymään globaalissa maailmassa, jossa perusrakenteina ovat erilaiset verkostot. Tämän kehityksen myötä yhteiskunnalliset, taloudelliset ja

---

45 Työvoima 2025 2007, 186, 350.

46 Mannermaa 2008, 16–19.

47 Rouhelo 2001, 41.

48 Rouhelo 2001, 42.

teknologiset järjestelmät tulevat yhä monimutkaisemmiksi ja samalla riskialttiimmiksi. Vallalla on kiihtyvän muutoksen ja monimutkaistumisen trendi, joka luo yksilön elämään epävarmuutta ja epäjatkuvuutta. Riskiyhteiskunnan pysyvään epävarmuuteen on siis pystyttävä kouluttautumaan.⁴⁹ Tänä päivänä on tärkeää oppia oppimaan. Ennen koulusta valmistuttiin ammattiin, mutta nykyään ei olla koskaan valmiita.⁵⁰

Asiantuntijuus on tietoihin, taitoihin, osaamiseen ja kokemuksiin perustuvaa. Hyvän koulutuksen ja laajan kokemuksen myötä asiantuntija pystyy kehittämään niin omaa työtään kuin alaansa ja työyhteisöään. Osaaminen tarkoittaa ihmisen käyttäytymiseen liittyviä kykyjä sekä valmiuksia, eli osaaminen on taitojen soveltamista sosiaalisessa ympäristössä, kuten työorganisaatiossa.⁵¹

Helakorpi esittää artikkelissaan joukon osaamisen perusolettamuksia.

- osaaminen on sekä yksilöllistä että yhteisöllistä
- osaaminen on sekä formaalin koulutuksen että informaalin kokemuksen ja kehityksen tulosta
- osaaminen ei ole vain tietämistä, vaan laajempaa tekemisen hallintaa, jossa sosiaalinen vuorovaikutus painottuu aiempaa enemmän
- osaaminen on joustavuutta, epävarmuuden sietoa ja muutoshalukkuutta
- osaaminen on jatkuvaa arviointia ja kehittämistä
- osaaminen on kontekstisidonnaista ja sen arviointi on arvosidonnaista

Artikkelissa esitetään myös osaamisen pohdinnan pohjaksi osaamisaluekartta. Kartassa osaaminen on jaettu neljään eri luokkaan, jotka ovat substanssi-, työyhteisö-, kehittämis- ja kehittymisosaaminen. Substanssiosaaminen on henkilökohtaista ydinosaamista, mihin sisältyy ammatilliset perus- ja toimintataidot sekä persoonalliset kyvyt. Työyhteisöosaaminen on puolestaan organisaation ydinosaamista. Kyseinen osaamisalue käsittää ennen kaikkea vuorovaikutustaitoja. Verkostomaisissa organisaatioissa sisäiset yhteistyötaidot,

49 Rouhelo 2001, 10–13.

50 Työvoima 2025 2007, 175.

51 Helakorpi ym. 1988, 3.

sekä asiakas- ja verkostoyhteistyö ovat tärkeitä. Asiantuntijalla tulee olla hyvät tiimityötaidot ja taitoja sekä asiakaspalveluun että yritystalouden ymmärtämiseen.

Kehittämisosaaaminen on strategista osaamista, mikä edellyttää organisaation toimintakulttuurin omaksumista ja toiminnan kokonaisuuden hallintaa. Alan kehitystrendien tunteminen ja kyky toimia muuttuvissa olosuhteissa ovat keskeistä osaamista tällä osaamisalueella. Kehittämisosaaaminen on monesti hiljaisen tiedon muodossa ja siten vaikeasti koulutettavissa. Kehittämisosaaaminen liittyy yksilön omaan itsensä kehittämiseen ja innovaatiovalmiuksiin. Asiantuntijan on kyettävä tunnistamaan työssään ilmeneviä ongelmia ja luomaan niihin ratkaisuja. Eri aloilla ja erilaisissa työtehtävissä osaaminen painottuu eri tavalla näihin osa-alueisiin. Osaamisessa tulee tulevaisuudessa korostumaan monitaitoisuus ja monitieteisyys.⁵² Tämän tutkielman kyselyissä on tuotu esiin osaamista näiltä kaikilta osa-alueilta.

Kautta aikain on tehty tutkimuksia osaamisesta ja kartoitettu hyvän työntekijän ominaisuuksia ja taitoja. Yhdysvaltalainen American Management Association (AMA) on toteuttanut kyselyn, jolla selvitettiin työnantajien näkemyksiä työntekijöiltä vaadittavista taidoista. Kyselyn perusteella työnantajien mukaan neljä tärkeintä 2000-luvulla tarvittavaa ominaisuutta ovat kriittinen ajattelu, luovuus, yhteistyökyky ja kommunikaatiotaidot.⁵³

Uusiseelantilaisessa Institute of Technology:ssa on tutkittu vastavalmistuneiden liiketaloutta opiskelleiden työelämävalmiuksia. Uusiseelantilaisten alan työnantajien mielestä tärkeimmät pätevyyydet olivat kyky ja tahto oppia, energia ja intohimo, ryhmä- ja yhteistyötaidot, kommunikaatiotaidot, asiakaspalveluorientaatio, järjestys ja laatu, tarkkuus, joustavuus, ongelmanratkaisutaito, tulossuuntautuneisuus ja aloitteellisuus. Skaala, jolla arvosanoja annettiin oli 3 - 6 ja suurin osa halutuista pätevyyksistä sijoittui 6:n ja 5,5:n välille. Selvästi vähiten vastavalmistuneilta odotettiin

---

52 Helakorpi, Seppo 2009. Osaaminen ja sen tunnistaminen työelämän ja koulutuksen yhteisenä haasteena. www.uasjournal.fi.

53 American Management Association 2010, Critical Skills Survey. www.p21.org.

johtamisominaisuuksia.⁵⁴

Tampereen ammattikorkeakoulun tradenomi-opiskelijoiden osaamista on tutkittu vuonna 2010 toteutetulla kyselytutkimuksella. Tutkimuksessa kyselylomake lähetettiin valituille pirkanmaalaisille työnantajille, jotka olivat palkanneet koulun tradenomi-opiskelijoita. Tutkimuksen tuloksissa työnantajien mielestä tärkeimmät osaamisen osakokonaisuudet olivat oppimisvalmiudet, henkilökohtaiset ominaisuudet ja yhteistyötaidot. Seuraavana tärkeysjärjestyksessä olivat tutkimus- ja kehittämistoiminta, toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta sekä kommunikointi ja viestintätaidot.⁵⁵

Tutkimuksissa toistuvat samat osaamisalueet joskin niiden tärkeysjärjestyksessä on eroavaisuuksia. Jokainen osakokonaisuus sisältää monia eri taitoja tai ominaisuuksia, joista osaaminen muodostuu. Edellä esiteltyjen tutkimustulosten perusteella on tämän tutkimuksen työnantajille suunnattuun kyselylomakkeeseen koottu työnantajien yleisesti haluamia taitoja. Mukaan on lisätty myös nimenomaan vakuutusalan osaamista mittaavia kysymyksiä, jotta koulutuksen kartuttamaa alan erityisosaamista voidaan tutkia.

---

54 Hodges & Burchell 2003, Business Graduate Competencies. www.apjce.org.

55 Vierikko, Reeta 2010, Tradenomien osaaminen 2010 ja 2003. www.urn.fi

4 KOULUTUKSEN ANTAMIEN VALMIUKSIEN JA TYÖELÄMÄN VAATIMUSTEN KOHTAAMINEN

Jotta koulutuksen ajantasaisuutta pystyttäisiin arvioimaan, on aiheellista tutkia niin opiskelijoiden kuin heitä työllistävien työnantajien näkemyksiä vallitsevasta osaamisen tasosta. Vastavalmistuneilla on tuoreessa muistissa koulutuksen sisältö ja he ovat siten otollisessa asemassa arvioimaan työelämään siirtymiseen mahdollisesti liittyviä ongelmakohtia.

4.1 Valmistuneiden mielipiteitä koulutuksesta

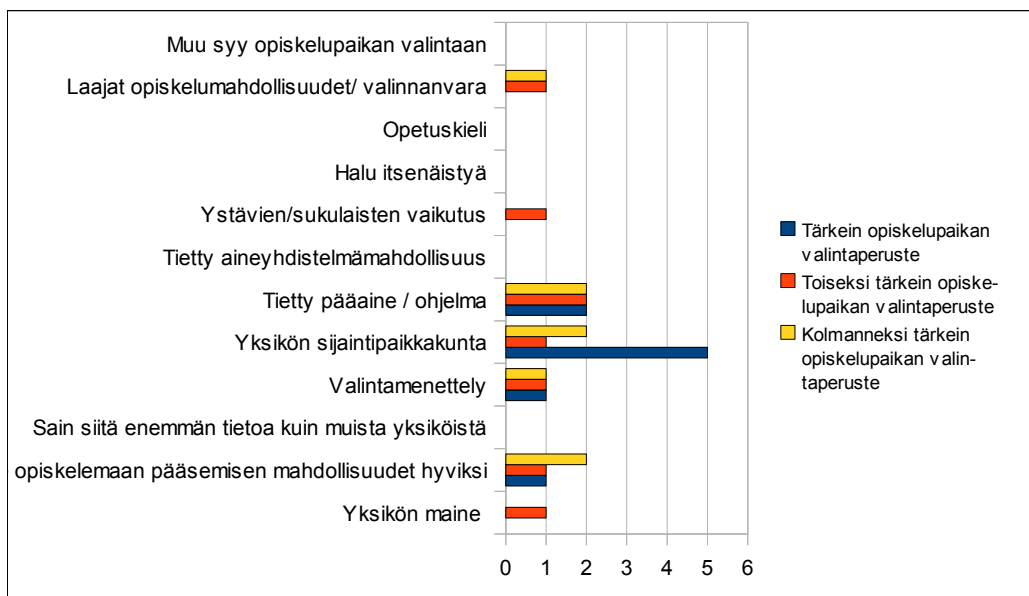
Suomen Ekonomiliitto SEFE ry toteuttaa joka vuosi kyselytutkimuksen, jolla kartoitetaan maisteriksi valmistuneiden kauppatieteilijöiden mielipiteitä saamastaan koulutuksesta. Vakuutustieteen opiskelijoilta saadut vastausmäärät ovat kuitenkin vuosi toisensa jälkeen olleet hyvin pieniä, joten SEFE:n tutkimuksissa vakuutustiedettä ei ole tarkasteltu erillisenä ryhmänä. Tässä tutkielmassa on koottuna vuosina 2009 ja 2010 valmistuneilta saadut vastaukset. Tuloksiin on kuitenkin syytä suhtautua tietyllä varauksella, sillä vastaajia on yhteensä ainoastaan yhdeksän. Vakuutustieteen yhden vuosikurssin koko on vain noin 20 opiskelijaa, joten vastaukset kuitenkin edustavat noin 25:ttä prosenttia kyseisten vuosiluokkien opiskelijoista.

SEFE:n kyselylomake pyydetään täyttämään ja palauttamaan samalla, kun valmistuva opiskelija palauttaa tutkintotodistushakemuksen. Kyselyyn vastaaminen ei ole pakollista, minkä vuoksi vastaajamäärät ovat välillä kovin pieniä. Kyselylomakkeella kysytään aluksi vastavalmistuneiden taustatietoja ja tutkinnon suorittamistapaa sekä -aikaa. Kysymyksiä opiskelupaikan valinnan perusteista ja yliopiston tilojen sekä palveluiden tasosta on myös lomakkeen alussa. Seuraavana lomakkeella kysytään opiskelijoiden mielipiteitä saamastaan opintojen ohjauksesta ja koulutuksen antamista valmiuksista. Lomakkeella pyydetään myös arvioimaan koulutusta ja yliopistoa/yksikköä eri

väittämien avulla.

Kyselylomakkeella erillisen osion muodostavat kysymykset koskien pro gradu -tutkielmaa. Toinen erillinen osio kartoittaa vastavalmistuneiden työtilannetta ja työpaikan saantiin vaikuttaneita tekijöitä. Lomakkeen lopussa on avoimia kysymyksiä, joissa pyydetään opiskelijoiden mielipiteitä koulutuksen ja yliopiston hyvistä ja huonoista puolista. Lisäksi kysytään, miten opintoja tulisi kehittää ja onko vastaaja harkinnut hakemista kauppatieteellisiin jatko-opintoihin.

Kyselyn vastauksia käydään seuraavaksi läpi. Kuvio 7 esittää vastavalmistuneiden opiskelupaikan valinnan perusteita. Yliopiston sijainpaikkakunta on vastausten perusteella ollut tärkein valintaperuste. Toisena merkittävänä valintaperusteena on tietty pääaine/ohjelma, joten suuri osa opiskelijoista on halunnut hakea nimenomaan vakuutustieteen vuoksi yliopistoon. Myös valintamenettely ja mahdollisuudet tulla opiskelijavalinnassa valituksi olivat tärkeimmät valintaperusteet joillakin vastaajilla. Kaikki vastaajat olivat suorittaneet ennen maisteriopintoja kauppatieteiden kandidaatintutkinnon samassa yliopistossa.

Kuvio 7. Opiskelupaikan valintaperusteet.

Taulukossa 2 on vastavalmistuneiden kauppatieteellisten aineiden opiskelijoiden arviota koulutuksessa hankituista valmiuksista. Arviot on annettu asteikolla 4-10. Eri pääaineiden tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä vakuutustieteen osalta mukana ovat vuosien 2009 ja 2010 vastaukset, kun taas muut tulokset pohjautuvat ainoastaan vuonna 2010 valmistuneiden vastauksiin.

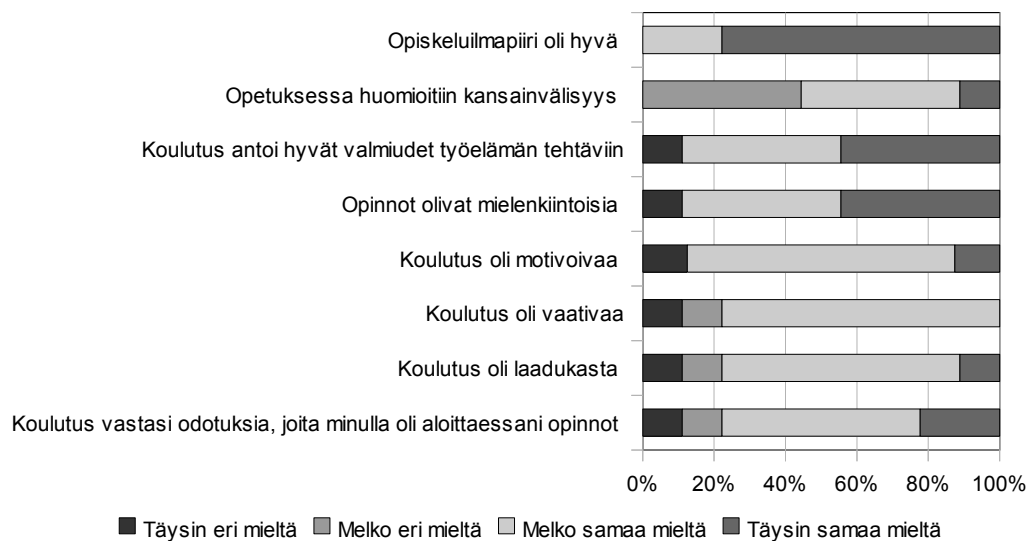
	Muut yksiköt	TaY	Vakuutustiede	Laskentatoimi	Markkinointi	Yrityksen hallinto
Talouden yleinen tuntemus	8,0	7,9	7,4	8,1	7,6	7,9
Valmiudet pääaineessa	8,4	8,4	8,1	8,5	8,6	8,4
Valmiudet sivuaineessa	7,9	7,8	7,6	7,5	8,1	7,6
Viestintävalmiudet äidinkielellä	8,2	8,3	8,6	8,4	8,6	8,6
Viestintävalmiudet toisella kotimaisella kielellä	7,3	7,5	7,3	7,6	7,9	7,7
Viestintävalmiudet vierailta kielillä	8,1	8,1	7,9	8,1	8,5	8,3
Tieteelliset valmiudet	8,0	7,9	7,8	7,8	8,0	8,0
Yrittäjävalmiudet, tiedolliset	7,2	6,8	6,7	7,1	6,5	7,2
Yrittäjävalmiudet, asenteelliset	7,3	7,0	7,0	7,2	7,1	7,3
Valmiudet toimia kansainvälisessä ympäristössä	8,4	8,1	8,0	8,0	8,5	8,7
Valmiudet ryhmässä työskentelyyn	8,7	8,4	8,9	8,2	8,6	9,0
Yleiset johtamisvalmiudet	7,9	7,8	7,4	7,5	7,9	8,5
Henkilöstöjohtamis- / esimiesvalmiudet	7,7	7,9	7,4	7,6	7,9	8,7
Tietotekniset valmiudet	7,9	7,9	7,8	7,6	8,1	8,3
Valmius omaksua uusia asioita	8,8	8,9	8,8	8,7	9,1	9,2
Ongelmanratkaisuvalmius	8,6	8,6	8,6	8,5	8,6	9,0
Esiintymisvalmiudet	8,3	8,2	8,3	8,3	7,9	8,9
Vuorovaikutusvalmiudet	8,4	8,4	8,4	8,4	8,3	8,9

Taulukko 2. Kauppatieteellisen koulutuksen antamat valmiudet pääaineittain.⁵⁶

Vakuutustieteen osalta huonoimman arvosanan saa tiedolliset yrittäjävalmiudet (6,7). Myös muut oppiaineet ja yksiköt ovat arvioineet tämän heikoimmaksi alueeksi asenteellisten yrittäjävalmiuksien ohella. Kauppatieteellisistä oppiaineista vakuutustiede saa huonoimman arvosanan alueella viestintävalmiudet toisella kotimaisella kielellä. Huolestuttavaa on se, että valmiudet pääaineessa on arvioitu joukon matalimmaksi (8,1). Oman pääaineen hyvä hallinta on kuitenkin koulutuksen tärkeimpiä tavoitteita. Vahvimaksi valmiudeksi vakuutustieteilijät arvioivat valmiudet ryhmässä työskentelyyn (8,9) sekä viestintävalmiudet äidinkielellä (8,6) ja ongelmanratkaisuvalmiuden (8,6).

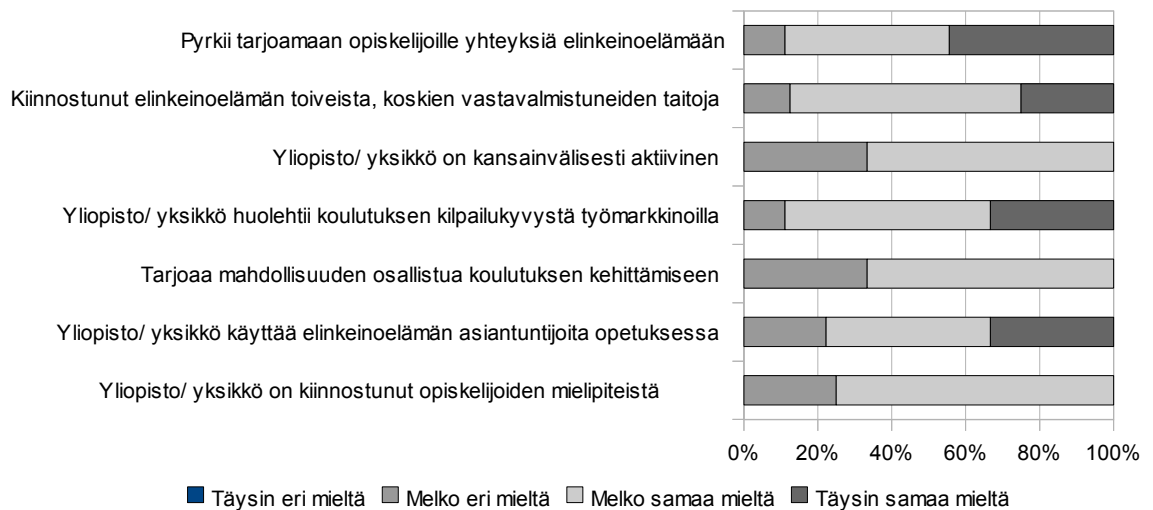
⁵⁶ Suomen Ekonomiliitto 2010, 87 mukailtu.

Kuvio 8 esittää vastavalmistuneiden mielipiteitä kahdeksaan väittämään vakuutustieteen koulutuksesta. Väittämät ovat positiivisia ja vastaajien enemmistö on melko samaa mieltä tai täysin samaa mieltä kaikkien väittämien kanssa. Eniten erimielisyyttä on opetuksen kansainvälisyyttä koskevan väittämän kanssa. Hyvä opiskeluilmapiiri on sen sijaan kerännyt eniten täysin samaa mieltä olevia vastauksia. Samaa mieltä oltiin laajasti myös väittämistä ”koulutus antoi hyvät valmiudet työelämän tehtäviin” sekä ”opinnot olivat mielenkiintoisia”.

Kuvio 8. Koulutuksen ominaisuudet, vakuutustiede.

Tutkimuksen seuraavassa kysymyksessä pyydettiin arvioimaan väittämiä koskien oman yliopiston/yksikön toimintaa. Kuviossa 9 on koottuna vastaukset. Kaikki väittämät ovat positiivisia ja yksikään vastaaja ei ole väittämien kanssa täysin eri mieltä, joten yliopiston toimintaan ollaan pääosin tyytyväisiä. Eniten täysin samaa mieltä olevia vastauksia keräsi väittämä, jonka mukaan yliopisto/yksikkö pyrkii tarjoamaan yhteyksiä elinkeinoelämään. Toinen, paljon melko tai täysin samaa mieltä vastauksia saanut väittämä, oli ”Yliopisto/yksikkö huolehtii koulutuksen kilpailukyvystä työmarkkinoilla”. Eniten eriäviä mielipiteitä keräsi jälleen kansainvälisyyttä koskeva väittämä, mutta myös mahdollisuuksista osallistua koulutuksen kehittämiseen oltiin eri mieltä.

Kuvio 9. Mielenpitojä yliopistosta/yksiköstä.

Taulukosta 3 nähdään vastaajien koulutukselle antamia arvosanoja asteikolla 4-10. Tutkinnon kielten opetus saa arvosanan 8,3, joka on opetuksen osa-alueista paras. Opetusmenetelmät ja tutkinnon yhteiset opinnot ovat saaneet yliopiston keskiarvoa paremmat arvosanat (7,8). Pääaineen/ohjelman opetukselle annetut arvosanat ovat opetuksen osa-alueista huonoimmat (7,7). Koko yliopiston tasoon verrattuna tulos on lähellä keskiarvoa, mutta opetuksen laadussa on varaa parannukselle. Arvosanat vaihtelivat 5:stä 9:ään, joten vastausten hajontaa voidaan pitää melko suurena. Kriittisimmin opetukseen suhtautuneet kommentoivat vastauksissaan syventävien kurssien opetuksen heikkoa tasoa ja puutteita graduohjauksessa.

Opetuksen osa-alueet	Vakuutustiede	TaY
Opetusmenetelmät	7,8	7,6
Tutkinnon kaikille yhteisten opintojen opetus	7,8	7,5
Pääaineen/ ohjelman opetus	7,7	7,8
KTM-tutkintoon sisältyvien kielten opetus	8,3	8,5

Taulukko 3. Opetuksen osa-alueiden arvosanat.⁵⁷

⁵⁷ Suomen Ekonomiliito 2010, 87 mukailtu.

Kyselylomakkeen pro gradu -tutkielmaa koskevassa osiossa kysyttiin tutkielman tekoon käytettyä aikaa (taulukko 4). Vuoden 2009 vastaajien osalta tutkielman tekoajan keskiarvo oli 8,7 kuukautta. 2010 valmistuneiden keskiarvo on 9,3 kuukautta, joten tutkielman tekoon käytetty aika on lisääntynyt vuodessa vajaalla kuukaudella. Yhteenlaskettu keskiarvo tutkielmaan tekoon käytetystä ajasta on 9 kuukautta.

Tutkielman tekoaja (kk)		
	<i>Lkm</i>	%
max 6 kk	3	33
7–12 kk	5	56
13–18 kk	1	11
19–24 kk	0	0
Yli 2 vuotta	0	0
Yht.	9	100

Taulukko 4. Pro gradu -tutkielman tekoaja.

	5	6	7	8	9	10	ka
Arvosana saadusta tutkielmanohjauksesta	4	1	1	1		2	6,8
Arvosana omasta panostuksesta tutkielmaprosessiin				6	2	1	8,4

Taulukko 5. Arvio tutkielmaprosessista.

Opiskelijat arvioivat kyselyssä sekä saamaansa tutkielmanohjausta että omaa panostustaan tutkielmaprosessiin (taulukko 5). Saadun ohjauksen keskiarvo on 6,8 ja oman panostuksen keskiarvo 8,4. Keskiarvojen erotus on 1,6 ja arvosanat saadusta ohjauksesta painottuvat selkeästi skaalan heikompaan päähän. Tutkielmanohjauksesta annettu arvosana riippuu tietysti hyvin paljon tutkielmanohjausta antaneista henkilöstä. On huomattava, että jotkut opiskelijoista ovat olleet erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen. Olisi kuitenkin hyvin tärkeää saada tutkielmanohjaus tasalaatuiseksi, jotta jokainen opiskelija saa samanlaiset lähtökohdat tutkielman tekemiseen.

Koulutuksen antamia valmiuksia tarkasteltaessa todettiin, että pääaineessa hankitut valmiudet ovat saaneet arvosanaksi vain 8,1, mikä on joukon huonoin (taulukko 2). Koko yliopiston keskiarvo on 8,4 ja esimerkiksi markkinoinnissa

valmiudet pääaineessa saivat jopa arvon 8,6. Tyytymättömyys pääaineen opetukseen näyttäisi siis heijastuvat arvioihin pääaineessa hankituista valmiuksista. Kauppätieteellisiä jatko-opintoja ei ole edes harkinnut 78% vastaajista (taulukko 6). Syventävien opintojen ja graduohjauksen puutteilla voi olla myös tähän vaikutusta, mutta yleisestikin jatko-opintoihin siirtyvien määrä on melko vähäinen. Vakuutustieteen lisensiaatintöitä on palautettu vain yksi ja ensimmäistä väitöskirjaa ja tohtoria vielä odotellaan.

Harkitsetko tai oletko harkinnut vakavasti kauppätieteellisiä jatko-opintoja?		
	<i>Lkm</i>	%
Ei	7	78
Kyllä, mutta ei aio jatko-opiskelijaksi	0	0
Kyllä	2	22
Yht.	9	100

Taulukko 6. Kauppätieteelliset jatko-opinnot.

Kyselyssä kartoitettiin myös valmistuneiden työtilannetta valmistumishetkellä. Valmistuneiden työtilanne on ollut varsin hyvä, sillä kaikki vastanneet ovat olleet joko vakinaisessa tai määräaikaisessa kokopäivätyössä (taulukko 7). Suurin osa valmistuneista on työllistynyt yksityisen yrityksen tai laitoksen palvelukseen. Loput vastaajista ovat olleet töissä valtiolla tai valtion liikelaitoksessa (taulukko 8).

	Lkm	%
Vakinainen kokopäivätyö	4	44,4
Määräaikainen kokopäivätyö	5	55,6
Yht.	9	100

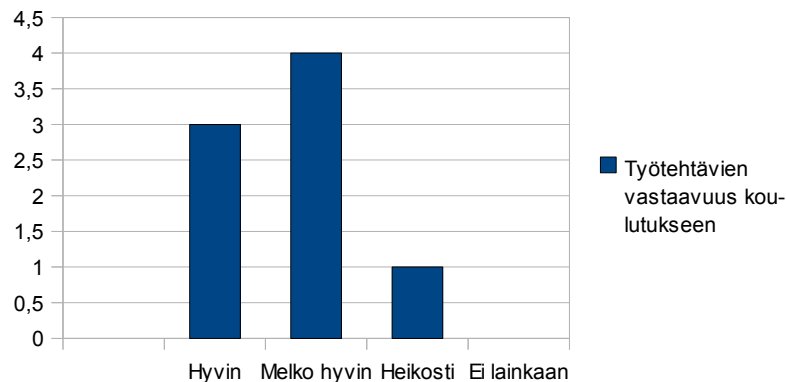
Taulukko 7. Vakuutustieteilijöiden työtilanne valmistumishetkellä.

	Lkm	%
Yksityinen yritys tai laitos	6	66,7
Valtio	2	22,2
Valtion liikelaitos	1	11,1
Yht.	9	100

Taulukko 8. Työnantajasektori valmistumishetkellä.

Valmistuneiden tehtävänimikkeitä olivat eläkekäsittelijä, it-assistentti, johdon assistentti, korvausneuvoja, notaari, pankkineuvoja, talousassistentti ja vahinkokäsittelijä. Tehtävänimikkeistä voidaan päätellä, että ainakin suurin osa

vastaajista työskentelee vakuutus- tai rahoitusalailla. Vastavalmistuneista suurin osa (88%) koki nykyisten työtehtäviensä vastaavan melko hyvin tai hyvin saamaansa koulutusta (kuvio 10). Vain yksi vastaaja koki työtehtäviensä vastaavan heikosti koulutusta.

Kuvio 10. Työtehtävien vastaavuus koulutukseen.

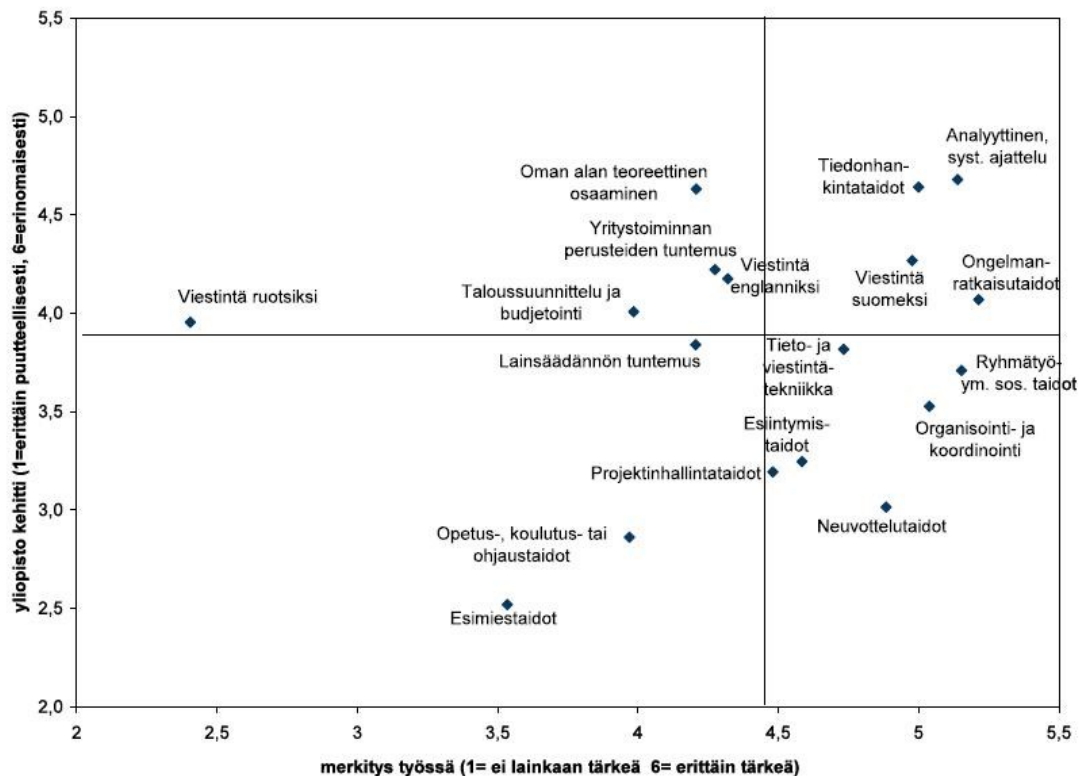
Vastavalmistuneiden keskimääräistä aloituspalkkaa on hankala tämän tutkielman aineiston puitteissa laskea, sillä useat vastaajista olivat työskennelleet samassa organisaatiossa jo pidempään, jolloin palkkakehitys on ehtinyt vaikuttaa tilanteeseen. Kaikkien vastaajien bruttopalkka kuukaudessa oli välillä 2001-2900 euroa (taulukko 9).

Bruttopalkka kuukaudessa kokopäivätoisissa olevilla kyselyhetkellä		
	<i>Lkm</i>	<i>%</i>
Max 2000 €	0	0
2001-2300 €	2	25
2301-2600 €	2	25
2601-2900 €	4	50
2901-3200 €	0	0
Yht.	8	100

Taulukko 9. Vastavalmistuneiden palkat.

Kuviossa 11 on esitetty viisi vuotta työelämässä olleiden, vakuutustieteen maistereiksi valmistuneiden, arvioita työnsä vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaamisesta. Kuvioista voidaan nähdä, että analyyttinen ajattelu,

tiedonhankintataidot, viestintävalmiuden suomeksi sekä ongelmanratkaisutaidot kohtaavat työelämän vaatimukset opintojen jälkeen parhaiten. Luvussa 3.3 esiteltiin muutamia tutkimuksia, joissa on kartoitettu työnantajien yleisesti haluamia taitoja ja ominaisuuksia. Kriittinen ajattelu sekä kommunikaatio- ja ongelmanratkaisutaidot nousivat esiin useammassa tutkimuksessa, joten tältä osin koulutuksen antamiin valmiuksiin voidaan valmistuneiden omien arvioiden mukaan olla tyytyväisiä.

Kuvio 11. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen (TaY)⁵⁸

4.2 Työnantajien näkemyksiä vakuutustieteilijöiden osaamisesta

Huhtikuussa 2011 toteutetulla kyselyllä kartoitettiin vakuutusalan työnantajien näkemyksiä vakuutustieteen maistereiden osaamisesta. Kyselyn vastausprosentti jäi kuitenkin melko matalaksi (33,3%), joten tuloksista ei voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Kysely toteutettiin e-lomakkeen muodossa, jolloin jokainen vastaaja sai sähköpostitse linkin ja tunnukset

⁵⁸ Suomen Ekonomiliitto 2009, Viisi vuotta työelämässä. www.sefe.fi.

kyselylomakkeeseen. Vakuutustieteen professori oli aiemmin lähettänyt kirjeitse tiedon tulevasta kyselystä. Tällä menettelyllä pyrittiin varmistamaan, että kyselyn saapuessa sähköpostiin, vastaanottajat olisivat valmiita osallistumaan.

Kyselyn vastaajiksi valittiin 15 erilaista alan työnantajaa. Vastaajia valittaessa pyrkimyksenä oli saada mahdollisimman erilaisia alan työnantajia mukaan joukkoon. Työnantaja valittiin vakuutustoiminnan luoteen perusteella eli mukaan haluttiin vahinkovakuuttamista, eläkevakuuttamista, henkivakuuttamista ja/tai sosiaalivakuuttamista harjoittavia yrityksiä, laitoksia ja säätiöitä. Lisäksi huomiota kiinnitettiin siihen, että vastaajat edustaisivat eri kokoisia organisaatioita. Tavoitteena oli myös saada vastauksia niin kotimaisilla vakuutusmarkkinoilla toimivilta organisaatioilta kuin kansainvälistä toimintaa harjoittavilta yrityksiltä.

Kyselylomakkeella kysymykset on jaoteltu neljään eri osaamisalueeseen, jotka ovat alan osaaminen, toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta, tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet sekä kielten osaaminen. Jokaisessa osaamisalueessa tarkastellaan erilaista vakuutustieteen koulutuksen antamaa osaamista. Alan osaaminen kuvaa pääosin vakuutustieteen pääaineen omien kurssien tuomaa osaamista. Toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta hahmottaa kauppatieteellisen koulutuksen ja vakuutustieteen kurssien yhdessä luomaa kokonaisnäkemystä alasta. Tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet osaamisalueen osaaminen muodostuu metodikurssien ja oman alan osaamisen kautta. Muun muassa tiedon hankinta ja tiedon soveltaminen ovat taitoja, joita tällä osaamisalueella mitataan. Kielten osaaminen puolestaan saadaan pitkälti kielten kurssien kautta. Myös kurssikirjallisuus on osittain vieraskielistä, mikä todennäköisesti auttaa parantamaan kielitaitoa.

Edellä mainittuja osaamisalueita käytiin kyselylomakkeessa läpi likertin asteikon avulla. Likertin asteikko on mielipideväittämissä käytetty järjestysasteikko, jossa on tavallisesti neljästä viiteen luokkaa. Kyselyn asteikossa käytetyt ääripäät ovat erittäin tärkeä ja ei lainkaan tärkeä, sekä erittäin paljon osaamista ja ei lainkaan osaamista. Lomakkeella on myös osio avoimia kysymyksiä, joilla

kartoitetaan vakuutustiedettä opiskelleen henkilön ja jonkin muun koulutuksen saaneen henkilön eroavaisuuksia osaamisen kannalta. Avoimia kysymyksiä on myös koskien työnantajien tietoja vakuutustieteen koulutuksesta sekä näkemyksiä alalla tulevaisuudessa tarvittavasta osaamisesta. Kyselyssä kartoitetaan nimenomaan vastavalmistuneiden osaamista ja näin ollen mukaan ei ole otettu mitään yksilön henkilökohtaisia ominaisuuksia mittaavia kysymyksiä. Työnantajien haluamia persoonallisuuden piirteitä kysymällä ei todennäköisesti saisi mitään uutta tutkimustietoa, eikä yliopiston opetuksessa edes ole tavoitteena luonteenpiirteitä muokata.

Kyselyyn tuli vastauksia vain 5 kappaletta, jotka kuitenkin edustivat useamman tyyppisiä työnantajia. Vastanneiden joukossa olivat Kela, Eläketurvakeskus ja kolme yksityisvakuutusta harjoittavaa vakuutusyhtiötä. Taulukkoon 10 on koottu kyselyyn vastanneiden organisaatioiden toimintakenttä. Taulukosta käy ilmi, mitä vakuutustoiminnan osa-alueita kyselyyn vastanneiden eri työnantajatahojen toimintaan liittyy.

	Kela	ETK	Vakuutusyhtiöt
Kv-toimintaa	x	x	x
Eläkkeet	x	x	
Sosiaalivakuutus	x	x	
Henkivakuutus			x
Vahinkovakuutus			x
Riskienhallinta			x

Taulukko 10. Kyselyn vastaajien luokittelu.

Osallistujien määrä meni lähes tasan sosiaalivakuutussektorin ja yksityisen puolen edustajien kesken. Kaikki vastanneet vakuutusyhtiöt olivat vahinkovakuutusyhtiöitä, joten niitä ei tässä yhteydessä ole luokiteltu eläketoimintaa harjoittaviksi. Työnantajat vastasivat kaikkiin kysymyksiin eri osaamisalueiden tärkeydestä, mutta osaamisen tasoa arvioitaessa 'En osaa sanoa' -vastausten määrä kasvoi. Vastaajan ollessa epätietoinen organisaatiossaan työskentelevistä vakuutustieteilijöistä, on ymmärrettävää että heidän osaamistaan ei pysty arvioimaan. Viidestä vastaajasta kaksi tiesi kolmen

vakuutustieteilijän työskentelevän organisaatiossaan, yksi vastaaja ei osannut sanoa tarkkaa lukumäärää ja kahdella ei ollut asiasta tietoa.

Ensimmäisenä kyselyssä käytiin läpi vakuutustieteen opintojen kehittämää vakuuttamiseen liittyvää erityisosaamista (taulukko 11). Osaamisalueet on valittu vakuutustieteen opintojen pakollisten kurssien aiheista. Pääaineen osaamista mittaavat erityisesti viisi ensimmäistä kohtaa, jotka kaikki käsittävät hyvin laajan osaamisalueen. Seuraavat osaamisalueet ovat käytännössä edellisten pienempiä osa-alueita tai muuten läheisesti vakuutustoimintaan liittyviä teemoja.

Alan osaaminen

	Ei lainkaan tärkeää	Jossain määrin tärkeää	Melko tärkeää	Erittäin tärkeää	En osaa sanoa		Ei lainkaan osaamista	Jossain määrin osaamista	Melko paljon osaamista	Erittäin paljon osaamista	En osaa sanoa
Yksityisvakuutus		2	1	2			1	2			2
Sosiaalivakuutus		1	1	3			1	3	1		
Kansainvälinen sosiaalivakuutus	2		1	2			2	1			2
Riskienhallinta		1	3	1			2	2			1
Vahingonkorvausoikeus		2	2	1			2	1			2
Vahinkovakuutus		2		3			1	2			2
Henkivakuutus		4	1				3				2
Eläkevakuutus		2	1	2			2	1			2
Jälleenvakuutus		4	1				3				2
Sijoitustoiminta		3	1	1			2				3
Laskentatoimi		3	2				2				3
Tilastotiede		1	3	1			1	2			2
Verotus		1	4				3				2
Yht.	2	26	21	16			25	14	1		25

Taulukko 11. Vakuutustieteilijöiden alan osaaminen.

Työnantajat arvioivat suurimman osan osaamisalueista jossain määrin tärkeiksi (26 vastausta). Melko tärkeiksi osaamisalueet luokiteltiin 21:ssä vastauksessa ja erittäin tärkeäksi 16:ssa vastauksessa. Useimmat vastaajat pitivät erittäin tärkeinä osaamisalueina sosiaalivakuutusta ja yksityisvakuutusta. Myös

yksityisvakuutusta, kansainvälistä sosiaalivakuutusta sekä eläkevakuutusta pidettiin erittäin tärkeänä.

Valmistuneiden osaaminen arvioitiin suurimmassa osassa osa-alueita luokkaan jossain määrin osaamista. Myös melko paljon osaamista -luokka sai kiitettävästi vastauksia. Erittäin paljon osaamista oli vain sosiaalivakuutuksen osaamisalueella ja ainoastaan yhden työnantajan mielestä. Osaamisalueet, joita työnantajat pitivät erittäin tärkeinä olivat pääosin melko paljon osaamista -luokassa. Yksi työnantaja piti sijoitustoiminnan osaamisaluetta erittäin tärkeänä, mutta tässä aihepiirissä osaaminen jäi tasolle jossain määrin osaamista.

Vakuutustieteilijöiden talouden yleinen tuntemus ja vakuutusalan rakenteiden tuntemus olivat melko hyvällä tasolla osaamisen kannalta (taulukko 12). Yksi työnantaja piti myös strategista ajattelua hyvin tärkeänä, mutta osaamisen luokittelussa jäätiin vain tasolle jossain määrin osaamista. Kansainvälisiä valmiuksia pidettiin pääosin melko tärkeänä. Ainoastaan kotimaan markkinoilla toimivat organisaatiot arvioivat luonnollisesti kansainvälisyyden tärkeyden kansainvälisiä toimijoita matalammaksi. Myös johtamisvalmiuksia pidettiin vastavalmistuneella jossain määrin tärkeänä tai melko tärkeänä. Valmistuneilla nähtiin olevan jossain määrin osaamista kansainvälisissä valmiuksissa sekä johtamisvalmiuksissa.

Toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta

	Ei lainkaan tärkeä	Jossain määrin tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä	En osaa sanoa		Ei lainkaan osaamista	Jossain määrin osaamista	Melko paljon osaamista	Erittäin paljon osaamista	En osaa sanoa
Talouden yleinen tuntemus		1	3	1			1	3			1
Vakuutusalan rakenteiden tuntemus		1	2	2			2	2	1		
Strateginen ajattelu		2	2	1			3				2
Johtamisvalmiudet		3	2				3				2
Kansainväliset valmiudet	1	1	3				2				3
Yht.	1	8	12	4			11	5	1		8

Taulukko 12. Vakuutustieteilijöiden toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta.

Osaaminen alueella tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet arvioitiin lähes poikkeuksetta erittäin tärkeäksi (taulukko 13). Tulos kuvaa hyvin nykyajan työelämässä vallitsevaa trendiä jatkuvasta muutoksesta, joka edellyttää työntekijöiltä uusien asioiden opettelua. Työnantajat arvioivat valmistuneilla olevan suurimmaksi osaksi melko paljon osaamista kyseisillä aihealueilla. SEFE:n vuonna 2009 toteuttaman kyselyn tuloksissa parhaiten koulutuksen antamat valmiudet ja työelämän vaatimukset kohtasivat juuri osaamisalueilla analyttinen ajattelu, tiedonhankintataidot, sekä ongelmanratkaisutaidot.

Tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet

	Ei lainkaan tärkeää	Jossain määrin tärkeää	Melko tärkeää	Erittäin tärkeää	En osaa sanoa		Ei lainkaan osaamista	Jossain määrin osaamista	Melko paljon osaamista	Erittäin paljon osaamista	En osaa sanoa
Taito hankkia tietoa			1	4				5			
Taito omaksua uutta tietoa				5				5			
Taito soveltaa tietoa				5			1	4			
Taito ajatella kriittisesti				5			1	3		1	
Taito ratkaista ongelmia				5			1	3		1	
Yht.			1	24			3	20		2	

Taulukko 13. Vakuutuslaitosten tutkimustoimintaosaaminen ja oppimisvalmiudet

Taulukko 14 esittää työnantajien arvioita kielten osaamisesta. Suomen kielen osaaminen nähtiin luonnollisesti erittäin tärkeäksi, mutta vain yhden vastaajan mielestä osaamista oli erittäin paljon tällä osaamisalueella. Tulos on mielestäni hieman yllättävä ja ilmeisesti äidinkielen kertaamiselle olisi vielä tarvetta. Valtion laitoksissa ruotsin kielen taitoa painotettiin enemmän kuin yksityisellä puolella. Englannin kieli arvioitiin melko tärkeäksi ja siinä vastavalmistuneilla oli melko paljon osaamista. Muitakin työnantajien tärkeiksi katsomia kieliä kysyttiin, mutta yksikään työnantaja ei tuonut esille muita heidän kannaltaan tarpeellisia kieliä.

Kielten osaaminen

	Ei lainkaan tärkeää	Jossain määrin tärkeää	Melko tärkeää	Erittäin tärkeää	En osaa sanoa		Ei lainkaan osaamista	Jossain määrin osaamista	Melko paljon osaamista	Erittäin paljon osaamista	En osaa sanoa
Suomen kielen taito			1	4				4	1		
Ruotsin kielen taito		2	3				2	2			1
Englannin kielen taito			4	1			1	4			
Yht.		2	8	5			3	10	1		1

Taulukko 14. Vakuutustieteilijöiden kielten osaaminen

Kyselylomakkeessa oli myös avoimia kysymyksiä, joilla kartoitettiin valmistuneiden osaamista ja urakehitystä, organisaatioiden osaamistarpeita sekä työnantajien tietämystä vakuutustieteen koulutuksesta. Kaikki vastaajat olivat ainakin jossain määrin tietoisia vakuutustieteen koulutuksesta. Kaksi vastaajista mainitsi jonkinasteisen yhteistyön vakuutustieteen kanssa. Vakuutustieteilijät nähtiin muun muassa tärkeäksi rekrytointipotentialiksi ja erilaisia yhteistyömahdollisuuksia oli pyritty löytämään.

”Kyllä olemme tietoisia ja olemme myös pyrkineet löytämään kanavia ja yhteistyömahdollisuuksia.”

”Tärkeä rekrytointipotentiali meille.”

Rekrytoitujen urakehityksen seuranta vaihteli suuresti vastaajien edustamien organisaatioiden välillä. Neljässä viidestä organisaatiossa oli kuitenkin jonkinlaista uraseurantaa. Kyselyn vastausten arvioimisen kannalta on tärkeää huomata, että jos vastaaja ei erityisemmin tunne rekrytoitujen vakuutustieteilijöiden urakehitystä, on hänen hankala arvioida heidän tarkkaa osaamistaan ja eroja muun koulutuksen saaneeseen työntekijään.

Kysyttäessä mitkä muut tutkinnot antaisivat samankaltaiset valmiudet työtehtäviin, joissa vakuutustieteilijät organisaatiossa toimivat, nousivat monet vaihtoehdot esille. Vakuutustieteen opintojen nähtiin antavat hyvän tiedollisen pohjan organisaatioiden tehtäviin. Muista pääainevaihtoehdoista saivat

mainintoja hallintotiede, matematiikka, tilastotiede, oikeustieteet, yhteiskunta- ja valtiotieteet sekä terveydenhoitoala. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että opinnoissa arvostetaan selkeästi yliopistotasoisia opintoja.

”Vakuutustieteiden tutkinto antaa hyvät valmiudet Kelan työhön.”

”Rekrytoidut yliopistotutkinnon suorittaneet ovat oppineet alan asiat pääsääntöisesti hyvin. Vakuutustieteen opinnot antavat hyvän pohjan moniin tehtäviimme.”

Tulevaisuudessa eri organisaatioissa tullaan tarvitsemaan erilaista osaamista. Kansainvälisyys mainittiin erikseen kahdessa vastauksessa. Laaja-alaista osaamista ja kokonaisuuksienhallintaa tuotiin myös vastauksissa esiin. Jokaisella organisaatiolla on luonnollisesti myös täysin omia organisaation erityistarpeita osaamisen kannalta, riippuen vakuuttamistoimintansa luonteesta. Sosiaalivakuutuspuolella kaivataan ymmärrystä työeläkejärjestelmän asemasta sosiaalivakuutuksen kokonaisuudessa, yksityisvakuutuksen puolella myyntitaitoja ja riskienhallinnan osaamista.

”Riskienhallinnan osaaminen sekä valmiuksien luominen asiakkaiden liiketoiminnan ja prosessien tuntemiseen ovat kaksi keskeistä osaamisaluetta.”

”Kansainvälinen osaaminen korostuu entisestään erityisesti yritysvarustusten osalta.”

”Asiantuntijaosaamista, myyntitaitoja tarvitaan.”

”Tarvitaan kykyä kokonaisuuksien hallintaan ja selvitysten laatimiskykyä.”

”Vuorovaikutustaidot korostuvat jatkossa.”

Vastavalmistuneiden vakuutusalan osaamista tarkasteltaessa kiitosta sai tutkinnon antamat hyvät perusvalmiudet. Muun muassa vakuutusalan tuoteosaaminen ja korvausprosessien ymmärtäminen olivat huomattavasti paremmat kuin muiden tutkintojen suorittajilla yleensä. Vastavalmistuneiden

alan osaamista verrattuna muun koulutuksen saaneisiin kommentoitiin muun muassa seuraavasti:

”Lähtökohtaisesti paremmat valmiudet kuin useimmilla muilla.”

”Vakuutusalan tuoteosaaminen, korvausprosessi-osaaminen jne. rekrytointitilanteessa on huomattavasti parempaa, muut koulutukset eivät juuri sitä tietoa anna. Oman sisäisen kouluttamisen tarve tällöin korostuu.”

Toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinnan osalta ei enää niin suurta eroavaisuutta muihin ilmennyt. Yksi vastaajista mainitsi, että vakuutustiedettä opiskelleilla on enemmän tuntemusta ja kiinnostusta koko alaa kohtaan kuin muilla aloittavilla. Tutkimustoiminnan ja oppimisvalmiuksien osalta työnantajat totesivat asian riippuvan paljon henkilöstä. Vakuutustieteen opiskelijat tietävät yhden vastaajan mielestä hyvin, mistä hakea tarvitsemaansa tietoa.

Kielitaidoissa ei myöskään nähty juurikaan eroja. Enemmän alan sanastoon ja ilmaisuus keskittyvä kielten opetus voisi antaa tulevaisuudessa lisätua alan opiskelijoille. Kyselylomakkeen kielten osaamista mittaavan kysymyksen vastauksissa englannin kielen osaaminen arvioitiin tärkeämmäksi kuin ruotsin kielen osaaminen, mutta merkitystä näyttäisi olevan erityisesti sillä onko työnantajasektori yksityinen vai julkinen. Yksityisellä sektorilla arvostetaan englannin kielen osaamista, kun taas julkisella sektorilla tarvitaan ruotsin kielen osaamista. Muuta kielitaitoa ei vastausten perusteella vakuutusosalalla juurikaan tarvita.

Muita eroavaisuuksia eri tutkinnon suorittaneisiin kysyttäessä nousi esiin osaaminen alan erityispiirteisiin liittyen. Osaaminen vakuutusyhtiön tuloksenmuodostumisesta ja tunnuslukujen laskennasta ynnä muista vakuuttamisen erityispiirteistä nähtiin olevan vakuutustieteilijöillä merkittävästi korkeammalla tasolla kuin muiden alojen opiskelijoilla.

”Osaaminen vakuutusyhtiön tuloksenmuodostumisesta, tunnuslukujen laskennasta yms. erityispiirteistä selkeästi korkeammalla tasolla vakuutustiedettä opiskelleilla. Taloustieteen opintoihin yleisellä tasolla ei vakuutusyhtiöiden tuloksen laskenta taida juurikaan kuulua.”

Vakuutustieteilijöillä mainittiin lisäksi olevan selkeämpi käsitys vakuutuksen kokonaisuudesta kuin esimerkiksi juristeilla. Vakuuttamisen ollessa läheisessä yhteydessä useisiin lakeihin, on tavallista että juristin koulutuksen saaneita toimii hyvin samankaltaisissa tehtävissä vakuutustieteilijöiden kanssa.

Kaksi viidestä vastaajasta antoi palautetta maisteriohjelman luonnoksesta. Kotimainen ensivakuutustoimintaan keskittynyt yhtiö ei nähnyt ohjelman tuovan lisähyötyä heidän organisaationsa tehtäviin. Toinen kotimainen, mutta laajemmilla markkinoilla toimiva vakuutusyhtiö, piti koulutuksen sisältöön hyvänä lisäyksenä sijoitustoiminnan erityiskysymyksiin paneutumista sekä osaamisen lisäämistä tuloksen ja tunnuslukujen laskennassa.

4.3 Osaamisen ja vaatimusten kohtaaminen

Tässä tutkielmassa esiin tulleita vastavalmistuneiden ja työnantajien mielipiteitä koulutuksen antamista valmiuksista on joiltain osin hankalaa suoraan verrata. Kyselylomakkeet, joilla mielipiteitä kartoitettiin olivat melko erilaiset opiskelijoille ja työnantajille. Opiskelijoilta ei suoraan kysytty, mitä taitoja ja valmiuksia he pitävät tärkeimpinä, vaan kysymyksissä haettiin enemmänkin kehitysehdotuksia sekä mielipiteitä yliopiston toiminnasta ja kurssien sisällöstä. Työnantajilla ei puolestaan ole tarkkaa tietämystä erillisten kurssien sisällöstä. He osaavat sen sijaan paremmin määritellä, mikä on tällä hetkellä työmarkkinoilla kysyttyä osaamista ja minkälaisia taitoja heidän organisaatiossaan tarvitaan. Työnantajien kyselylomaketta muotoiltaessa olisikin voinut enemmän keskittyä siihen, että vastausten vertailu ryhmien välillä olisi helppoa.

4.3.1 Vastavalmistuneiden mielestä eniten kehitystä vaativat alueet

Opiskelijoiden vastauksissa nousi esille muutamia kehityskohtia. Erityisesti syventävien opintojen laatuun ja opetusmenetelmiin toivottiin parannusta. Osa opiskelijoista on ollut turhautuneita, kun syventävien kurssien taso ei olekaan ollut odotetulla tasolla. Viime vuosina on joidenkin syventävien kurssien osalta käynyt esimerkiksi niin, että luentoja ei olekaan järjestetty ollenkaan, vaan kurssi on tullut suorittaa pelkän kirjatentin muodossa. Myös tehokkaampaa graduohjausta toivottiin monessa palautteessa. Tutkimusprosessi on aikaa vievä suoritus ja niin opiskelijalta kuin ohjaajaltakin vaaditaan oma paneutuminen tehtävään. Varsinkin tutkimusprosessin alku on tärkeä ja siihen tulee kiinnittää tarpeeksi huomiota, jotta tutkimus lähtee alusta asti oikeaan suuntaan ja opiskelija pystyy tehokkaaseen itsenäiseen työskentelyyn.

Kurssitarjontaan toivottiin palautteissa myös lisää tarkkuutta, jotta kurssien sisällöt eivät olisi päällekkäisiä. Kursseille toivottiin myös lisää caseja ja käytännönläheisyyttä. Opiskelijoiden mielipiteet ovat hyvässä linjassa alan työnantajien näkemysten kanssa. Opiskelijat haluavat vaativampaa sisältöä kursseille ja työnantajat haluavat entisestään lisää alan erityispiirteisiin paneutumista.

Myös opintojen antamiin kansainvälisiin valmiuksiin toivottiin vastavalmistuneiden puolelta parannusta. Tämä kävi ilmi varsinkin opiskelijoiden arvioista koskien koulutuksen antamia valmiuksia sekä kansainvälisyyden huomiointia koskevista väittämistä. Havainnot tukevat teoriaa, sillä vakuutusalan kansainvälistyminen on ollut viime aikoina kiihtyvää. Kuitenkaan opintojen sisällössä ei kansainvälisyyttä olla vuosien saatossa merkittävästi lisätty. Kansainvälisyyden lisääntyminen on selkeä trendi maailmalla – niin myös vakuuttamisessa. Kansainvälisten asioiden lisääminen opetusohjelmaan vuosien saatossa on ollut hyvä asia, mutta tämän tutkielman tuloksien valossa sen lisääminen vielä entuudestaan olisi kannattavaa. Vakuutusalan toimijoiden toimintaympäristön kansainvälistyminen vaikuttaa suoraan työntekijöiden työympäristöön ja osaamisvaatimuksiin.

Opiskelijat pitivät koulutuksen luomia ruotsin kielellä toimimiseen saatuja valmiuksia jokseenkin huonoina. Lakisääteisen vakuuttamisen kanssa työskenneltäessä ruotsin kielen hallinta olisi kuitenkin oltava hyvällä tasolla, sillä asiakaspalvelijalta vaaditaan kykyä palvella asiakkaita myös toisella kotimaisella kielellä. Työnantajat arvioivat valmistuneilla olevan melko paljon osaamista sekä englannin että ruotsin kielellä. Ainakaan vielä ei siis ole aihetta suuresti huolestua opiskelijoiden jokseenkin huonoiksi kokemista kielellisistä valmiuksista. Kauppatieteiden maisterin tutkintoon kuuluvien kielten opetukseen oltiin kuitenkin varsin tyytyväisiä, vaikka hankitut valmiudet eivät olleet vastavalmistuneiden mielestä parhaat mahdolliset.

4.3.2 Työnantajien esiin tuomia osaamistarpeita

Työnantajien vastauksista kävi ilmi, että he kaipaavat vastavalmistuneilta matemaattista osaamista. Tulosta ei voi pitää suurena yllätyksenä, sillä alaa vaivaava pula vakuutusmatemaatikoista on tiedossa. Suomen Aktuaariyhdistys ry:ssä oli vuoden 2010 lopussa vain 96 SHV-jäsentä. SHV-jäseneksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän vakuutusmatemaatikon tutkinnon.⁵⁹ Monimutkaistuvat yritysraenteet ja vakuutustuotteet vaativat entistä laajempaa matemaattista osaamista ja työnantajien taholta nostettiin esiin erityisesti tunnuslukuihin liittyvä osaaminen.

Uuden maisteriohjelman luonnoksessa on tämä kehityskohta jo otettu huomioon ja koulutuksen kehityksen suunta näyttäisi siis olevan täysin oikea tältä osin. Vakuutusyhtiöiden ja -laitosten sijoitustoiminnan erityiskysymyksiä -kurssi vaikuttaisi siis olevan vastaus tähän kehityskohtaan. Finanssilaitosten riskienhallinta ja vakuutustoiminnan johtaminen ovat myös luonnoksessa esiintyviä uusia kursseja, jotka osaltaan lisäävät alan erityisosaamista. Maisteriohjelman luonnosta tehtäessä on ajatuksena ollut, että kandidaattivaiheen opinnot antaisivat valmiudet toimia kotimaisilla

---

⁵⁹ Suomen Aktuaariyhdistys ry 2010. www.actuary.fi.

vakuutusmarkkinoilla ja maisterivaiheen opinnot käymällä opiskelija saisi laajennettua osaamistaan niin, että hänellä olisi hyvät valmiudet toimia kansainvälisillä vakuutusmarkkinoilla. Kansainvälisyyttä ei saa kuitenkaan täysin jättää pois kandidaattivaiheesta. Alan kokonaisvaltaisen hahmottamisen vuoksi on tärkeää tuoda alusta asti esiin alan toiminnan kansainvälisetkin ulottuvuudet.

Alan osaamisesta tärkeimpinä osa-alueina nousivat esiin vakuutustieteen pääaineen aihepiirien osalta yksityisvakuutus, sosiaalivakuutus, kansainvälinen sosiaalivakuutus, vahinkovakuutus sekä eläkevakuutus. Vastavalmistuneiden osaaminen oli arvioitu useimmiten tasolle melko paljon osaamista tai jossain määrin osaamista. Aiheet ovat sellaisia, jotka kulkevat mukana koko vakuutustieteen yliopisto-opintojen läpi, joten osaamista on niistä ehtinyt kertyä suhteessa enemmän moneen muuhun aihepiiriin verrattuna.

Tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet olivat yksi selkeä osaamisalue, jonka kaikki vastaajat arvioivat pääosin erittäin tärkeäksi. Taito hankkia ja soveltaa tietoa on nykyaikaisessa tietoyhteiskunnassa menestymisen perusedellytyksiä. Uuden tiedon jatkuva prosessointi on työnteossa läsnä koko ajan ja päätöksiä täytyy pystyä tekemään sujuvasti.

4.3.3 Koulutuksen parhaat puolet

E erityisen hyvänä opiskelijat pitivät kahta opintoihin sisältyvää harjoittelujaksoa. Työllistyminen on vakuutustieteen opiskelijoiden keskuudessa ollut hyvää ja opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että valmistumishetkellä moni työskenteli organisaatiossa, jossa oli työskennellyt jo opintojen aikana. Harjoittelujakso jatkuukin monesti kesän jälkeen varsinaisena työsuhteena organisaatiossa. Harjoittelujaksojen aikana opiskelijat saavat hyviä yhteyksiä työelämään, ja harjoittelut voivat johtaa pitkään työuraan samassa organisaatiossa. Harjoittelujaksot ovat hyvä keino päästä kartuttamaan työnantajien arvostamaa käytännön työkokemusta. Työharjoittelut hyödyttävät täten molempia osapuolia.

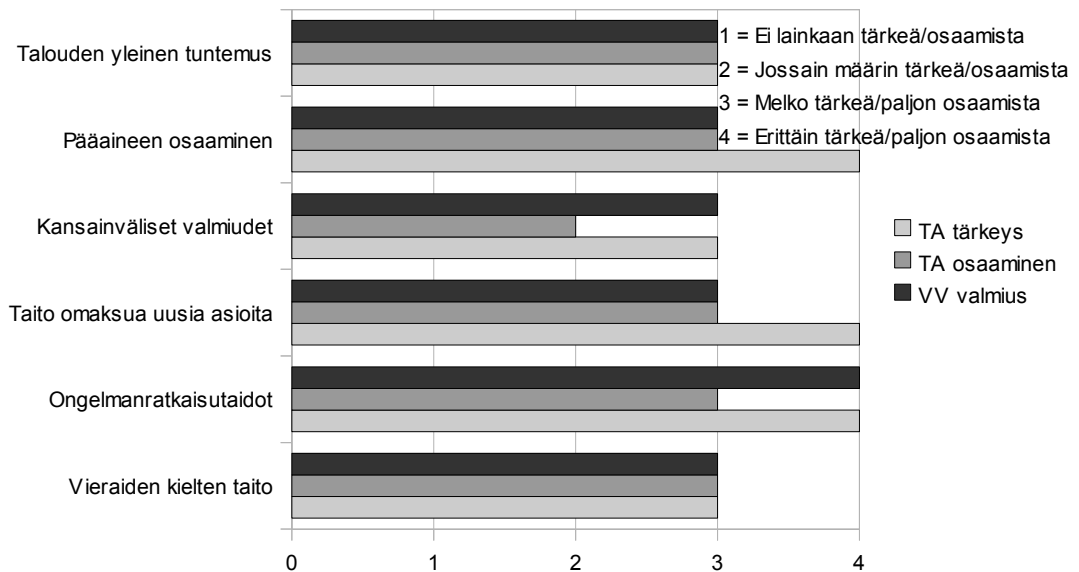
Vastavalmistuneiden vastauksissa kiitosta sai myös yliopiston yhteydet työelämään sekä luennoilla käyneet vierailijat. Yliopiston yhteyksiä työelämään ovat erilaiset rekrytointitapahtumat, joissa opiskelijat pääsevät tutustumaan potentiaalsiin työnantajiin kasvotusten. Myös yliopiston ura- ja rekrytointipalvelut järjestää erilaisia tilaisuuksia, joissa opiskelijat pääsevät kuulemaan työelämän asiantuntijoiden luentoja. Yliopiston yksiköt ja ainejärjestöt järjestävät myös tahollaan yhteyksiä työelämään. Vierailukäynnit yrityksiin ovat yleinen kanssakäymisen muoto, ja opiskelijoiden keskuudessa tällaiset tapahtumat ovat suosittuja. Vierailuilla voi luoda arvokkaita kontakteja työelämään. Luennoilla käyvät vierailijat tuovat puolestaan uutta näkemystä ja konkretiaa luennoilla opiskeltuihin asioihin. Oman alansa asiantuntijoilla on usein kurssin sisältöä koskevaa uutta ja kiinnostavaa kerrottavaa.

Opiskelijoiden arvioissa koulutuksen antamista valmiuksista vuorovaikutusvalmiudet, valmiudet ryhmässä työskentelyyn ja valmius omaksua uusia asioita saivat hyvät arvosanat. Työnantajien vastauksissa esitettiin arvio, että vuorovaikutustaitojen merkitys tulee olemaan tulevaisuudessa entistäkin suurempi. Yliopiston opetuksessa on siis onnistuttu antamaan hyvin valmiuksia erityisen tärkeillä osa-alueilla.

4.3.4 Vastaaajien näkemysten vertailua

Kuviossa 12 on esitettynä vastavalmistuneiden ja työnantajien arviot kuudesta eri osaamisalueesta. Opiskelijoiden asteikolla 4-10 antamat arviot osaamisesta on taulukossa skaalattu neljäksi luokaksi, jotta vertailu työnantajien käyttämään neliluokkaiseen asteikkoon täsmäisi. Kuvioon on valittu tarkasteluun kyselylomakkeissa esiintyneet osaamisalueet, jotka keräsivät eniten positiivisia tai negatiivisia kommentteja. Kaiken kaikkiaan tilanne eri osaamisalueiden välillä on hyvin tasainen. Minkään osaamisalueen kohdalla ei vastavalmistuneiden ja työnantajien arvioiden välillä ole suurta luokkaeroa. Arviot ovat siis molempien vastaajaryhmien osalta todennäköisesti realistisia. Havaittavissa ei myöskään ole, että toinen vastaajaryhmä arvioisi osaamisen tason jatkuvasti toista matalammaksi tai korkeammaksi. Voidaankin olettaa, että

arviot ovat totuudenmukaisia ja näkemykset osaamisen tasosta vaihtelevat hieman näkökulman mukaan.

Kuvio 12. Vastavalmistuneiden valmiudet ja työnantajien arviot osaamisesta.

Kuviosta nähdään vastavalmistuneiden omat arviot koulutuksen antamista valmiuksista (VV valmius) sekä työnantajien arviot osaamisen tasosta (TA osaaminen), sekä osaamisalueen tärkeydestä (TA tärkeys). Arvot 1-4 kuvaavat luokkia ei lainkaan tärkeä/osaamista, jossain määrin tärkeä/osaamista, melko tärkeä/paljon osaamista ja erittäin tärkeä/paljon osaamista.

Arviot ovat joka osa-alueella korkeintaan vain yhden luokan päässä toisistaan. Talouden yleinen tuntemus ja vieraiden kielten taito ovat kaksi osaamisaluetta, joissa kaikki vastaukset ovat saaneet saman keskimääräisen arvion eli melko tärkeä/melko paljon osaamista. Vastavalmistuneet ovat arvioineet omat valmiutensa kansainvälisessä toiminnassa ja ongelmanratkaisutaidoissa yhtä luokkaa paremmaksi kuin työnantajien näkemys heidän osaamisestaan on.

Vastavalmistuneet arvioivat jo omaavansa melko paljon kansainvälisiä valmiuksia, mutta haluavat silti lisää kansainvälisyyttä koulutukseen. Kiinnostus kansainvälisten asioiden entistä laajempaan käsittelyyn on hyvä asia, sillä työnantajien vastavalmistuneiden osaamista koskevien arvioiden pohjalta

kyseinen osaamisalue näyttää kaipaavan eniten kehittämistä. Uudessa maisteriohjelman luonnoksessa kansainvälisyyttä on tuotu opetussuunnitelmaan lisää. Kansainvälisyyttä saisi nykytilanteesta lisättyä yksinkertaisesti myös sillä, että tentittävään kurssikirjallisuuteen lisättäisiin ulkomaisia teoksia ja artikkeleja. Tämä opettaisi myös alalla vallitsevassa asemassa olevaa englanninkielistä termistöä.

Tärkeimpinä osaamisalueina työnantajat pitävät pääaineen osaamista, taitoa omaksua uusia asioita sekä ongelmanratkaisutaitoa. Vastavalmistuneet arvioivat omaavansa kahdella ensimmäiseksi mainituilla osaamisalueilla melko paljon valmiuksia ja ongelmanratkaisutaidoissa erittäin paljon valmiuksia. Työnantajien arvioiden mukaan vastavalmistuneilla on näillä kolmella osaamisalueella melko paljon osaamista. Vakuutustieteen opintojen antama alan erityisosaaminen, jatkuva uuden oppiminen ja ongelmanratkaisutaidot ovat siis keskeiset osaamisalueet, jotka hallitsemalla ovien työelämään tulisi avautua.

Työnantajille tehdyn kyselytutkimuksen avoimissa vastauksissa vastavalmistuneiden vakuutusalan erityisosaaminen sai positiivisia kommentteja, mutta myös kehitettävää erityisosaamisen suhteen tuli esille. Taito omaksua uusia asioita on melko paljon yksilöstä kiinni, mutta yliopisto voi osaltaan auttaa opiskelijaa kehittämään näitä taitoja. Oman alan hyvä hallinta parantaa kykyä jäsentää uutta tietoa osaksi kokonaisuutta. Ongelmanratkaisutaitoja voisi kehittää lisäämällä opintoihin enemmän opiskelijoiden toivomaa käytännönläheisyyttä. Erilaisten case-tapausten ratkaisu on hyvä tapa kehittää käytännön taitoja työelämää varten. Myös projektien tekeminen kehittää ongelmanratkaisutaitoja ja varsinkin vuorovaikutustaitoja, joiden merkitys tulevaisuudessa tulee olemaan entistä suurempi. Suomessa hyvin yleinen akateemisen opetuksen muoto on kuitenkin massaluennointi, jolla opiskelijoiden tehtävä on lähinnä vain kuunnella ja vuorovaikutus jää vähäiseksi. 'Tekemällä oppii' olisi hyvä periaate tässäkin tapauksessa.

Opetushenkilökunnan pieni määrä on aina ollut vakuutustieteen yliopistollisen opetuksen kynnyksymyksiä. Opettamisen ja työhön liittyvän tutkimustoiminnan liittäminen yhteen voi olla vaativaa. Vakuutustieteen ainutlaatuisuuden mukanaan tuoma haaste on rakentaa koulutuksen sisältö siten, että niin vakuutusalan erityiskysymykset kuin yleiset kauppatieteellistä alaa käsittelevät aiheet tulevat käsiteltyä. Tutkielmassa esitettiin aiemmin, että monitaitoisuus ja monitieteisyys tulevat olemaan tulevaisuuden osaamisessa tärkeää. Vakuutustieteen kannalta tilanne on mielenkiintoinen, sillä opinnot ovat aina olleet melko monitieteellisiä. Kuitenkin kaiken poikkitieteellisyyden ohessa tulee huolehtia siitä, että vakuutusalan erityisosaamista entisestään kehitetään.

Kaikkienensa vakuutustieteen koulutuksen antamien valmiuksien ja työelämän vaatimusten välinen vastaavuus vaikuttaa olevan hyvä. Tilanne on varsin kelvollinen, sillä molemmat osapuolet arvioivat suurimman osan valmiuksista ja osaamisesta melko hyväksi. Toivottavasti joitakin puolin tai toisin mahdollisesti virheellisiä käsityksiä osaamisesta voidaan tämän tutkielman tulosten perusteella poistaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vakuutustieteen koulutuksen antama osaaminen ja työnantajien vaatimat taidot kohtaavat tämän tutkielman tuloksien valossa melko hyvin. Ainakin osaan tässä tutkielmassa havaituista muutostarpeista ollaan jo ryhdytty kehittämään ratkaisuja. Eniten kritiikkiä saanutta syventävien opintojen kokonaisuutta kehittämällä ja vaatimustasoa nostamalla, pystytään alalle kouluttamaan entistä osaavampaa työvoimaa ja samalla vastataan työnantajien tarpeisiin erityisosaamisen vahvistamisella.

Maisterivaiheen syventävien opintojen ja graduohjauksen tasoon on viime aikoina vaikuttanut paljon professuurin hoitajan vaihtuminen useasti. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa joillakin opiskelijoilla on ollut jopa kolme eri professoria pro gradu -tutkielman ohjaajana. Vaihdokset viivästyttävät helposti tutkimusprosessia ja hankaloittavat käytännön tutkimustyötä. Oppiaineen kannalta olisi hyvä, jos professuuria hoitaisi pidemmäksi aikaa tehtävään sitoutunut henkilö. Syventävien opintojen kurssien opetukseen tulee myös varata enemmän resursseja, jotta kontaktiopetuksen määrästä ei tarvitsisi tinkiä.

Kyselyn avoimista vastauksista kävi ilmi, että valmistumiseen liittyvät käytännön ohjeet ovat myös jääneet opiskelijoiden mielestä hyvin vähäisiksi. Tutkielman palauttamiseen ja tarkistukseen kuuluu omat välivaiheensa ja ne olisi hyvä olla tiedossa paljon ennen tutkielman suunniteltua palautuspäivää. Tässä tilanteessa hyvä kehityskohde olisi varsinkin valmistumiseen liittyvien ohjeiden selkiyttäminen yliopiston kotisivuilla. Tällä hetkellä tietoa joutuu etsimään useista eri paikoista ja yksiselitteisiä aikatauluja ei ole löydettävissä. Lisäksi pro gradu -tutkielman tekemisen ohjenuoraksi tarkoitetut ohjeet ovat monilta osin päässeet vanhentumaan, jolloin tutkielmaa 'etätyönä' tekevän on hankalaa saada ajantasaista tietoa. Oma tutkielman parissa työskentelyäni olisi helpottanut se, että juuri ennen tutkimusprosessin aloittamista olisin voinut käydä tutkimusmenetelmiä enemmän käsittelevän kurssin. Uudessa maisteriohjelman luonnoksessa on entisen yhden metodikurssin sijaan kaksi, ja

pidän tätä hyvänä asiana. Tutkielmien laadukkuuteen vaikuttavat tietysti käytetyt tutkimusmenetelmät ja niihin tarkempi paneutuminen maisterivaiheen opinnoissa tuottaisi varmasti tulosta.

Tampereen yliopisto kokonaisuutena saa vastavalmistuneiden kyselyssä hyvää palautetta. Vastavalmistuneet arvioivat, että yliopisto huolehtii koulutuksen kilpailukyvyistä työmarkkinoilla ja pyrkii järjestämään yhteyksiä elinkeinoelämään melko hyvin. Vaikka parannettavaa vakuutustieteen opinnoista löytyykin, on opiskelijoista valtaosa kuitenkin sitä mieltä, että koulutuksen kehityksestä ja ajantasaisuudesta pidetään hyvin huolta. Yliopiston antamaan koulutuksen kokonaisuuteen ollaan siis pääosin tyytyväisiä. Myös opiskeluilmapiiri on opiskelijoiden mielestä yliopistossa hyvä. Vastavalmistuneiden tärkeimpiä perusteita juuri Tampereen yliopiston opiskelupaikaksi valinnalle olivat sijaintipaikkakunta ja vakuutustieteen pääainevaihtoehto. Se, että opiskelijat valitsevat tärkeimmäksi opiskelupaikan valintaperusteeksi vakuutustieteen koulutuksen kertoo siitä, että koulutukseen tulevat henkilöt ovat motivoituneita opiskelemaan alaa. Olisi mielenkiintoista selvittää, mikä saa opiskelijat jättämään vakuutustieteen opinnot kesken, sillä joka vuosikurssista jää opiskelijoita pois melko varhaisessa vaiheessa opintojen alkutaipaleella.

Yliopistolliselle korkeakoulutukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti Tampereen yliopisto pyrkii tarjoamaan opiskelijoille tiedolliset valmiudet toimia valitsemansa alan työtehtävissä. Tämä tavoite on kyetty vakuutustieteen oppiaineessa saavuttamaan hyvin. Tavoitteena on myös pystyä kouluttamaan alan vaativiin asiantuntijatehtäviin kykeneviä henkilöitä. Asiantuntijatehtävissä toimiminen vaatii monenlaista osaamista, kuten tutkielmassa on esitetty. Suoraan valmistumisen jälkeen harva on valmis asiantuntijaksi. Koulutuksen aikana hankitulla työkokemuksella on siis myös suuri merkitys. Koulutus luo nykyisellään hyvän pohjan ammattitaidon kehittämiseksi ja maisterivaiheen syventäviä opintoja vielä parantamalla, voidaan työelämävalmiuksia entisestään lisätä.

2000-luvulla entisestään kiihtynyt teknologinen kehitys ja sen mukanaan tuoma vaatimus uuden teknologian käytön osaamisesta ei tunnu olevan työelämään siirryttäessä kynnykskysymys kummallekaan vastaajaryhmälle. Vakuutustieteen yliopisto-opinnoissa ei alan tietotekniisiin sovelluksiin puututa lainkaan. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä jokaisella työnantajalla on omat ohjelmistonsa, jotka voi opetella vasta varsinaista työtä tehdessä. Siksi onkin erittäin tärkeää hankkia yliopistosta saatavan teoreettisen osaamisen rinnalle käytännön työkokemusta jo opintojen varhaisessa vaiheessa.

Yliopiston vuoden 2011 uudistuksessa on mukana lupaus tarkistaa säännöllisin väliajoin koulutuksen sisältöä saadun palautteen ja työmarkkinatarpeiden mukaisesti. Tutkintojen opetussuunnitelmat on siten tarkoitus muuttaa osaamisperusteisiksi ja vakuutustieteen osalta kannattaakin alan erityispiirteitä painottaa opetuksessa. Jotta tutkinnon kehitys saadun palautteen pohjalta onnistuisi, on palautetta pyrittävä saamaan laaja-alaisesti. Yliopistosta mielipiteitä kysyttäessä oli 80% opiskelijoista melko samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan yliopisto on kiinnostunut opiskelijoiden mielipiteistä. Loput 20% olivat melko eri mieltä väittämästä. Selvä enemmistö kokee siis pystyvänsä ainakin jossain määrin vaikuttamaan asioihin mielipiteillään.

Opiskelijoiden puolelta suuri palvelus omaa oppiainetta kohtaan olisikin antaa palautetta koulutuksesta. SEFE:n toteuttama kysely vastavalmistuville on erinomainen tapa antaa palautetta, mutta harmillisen moni jättää tämän mahdollisuuden käyttämättä. Tämä kävi ilmi muun muassa aineistoa tähän tutkielmaan kerättyäessä. Jos opiskelijoilta saatavan palautteen määrä jää vuosi toisensa jälkeen hyvin pieneksi, on sen perusteella hankalaa rakentaa tulevaisuudensuunnitelmia ja kehittää koulutusta. Opetussuunnitelmia muodostettaessa opiskelijoilta saatava palaute on mukana vaikuttamassa päätöksiin, joten jokaisen kannattaa jakaa mielipiteitään.

Mikäli suunnitellun mukainen kansainvälisille vakuutusmarkkinoille tähtäävä maisteriohjelma toteutuu, on se vastaus ainakin opiskelijoiden pyyntöön saada koulutukseen lisää kansainvälisyyttä. Jos tutkinnon eri tasot suuntaavat

selkeästi eri toimintakentille on kandidaattivaiheen opetuksessa panostettava siihen, että opiskelijat saavat kattavat tiedot kotimaan vakuutustoiminnasta kaikkine erityispiirteineen jo tuolloin. Työnantajilta saatujen vastausten pohjalta uudella entistä kansainvälisemmällä maisteriohjelman suunnalla ei nähty olevan suurta lisäarvoa heille. Kyselyyn vastanneet työnantajat edustivat melko vahvasti Suomeen keskittynyttä vakuutustoimintaa, joten tulos ei sinänsä ole yllättävä vakuutusalan jatkuvasta kansainvälistymisestä huolimatta.

Pääosin kotimaisiin vakuutusasioihin keskittyminen kandidaattivaiheessa vaikuttaisi olevan hyvä ratkaisu. Oletettavaa on, että edelleen kandidaattitasoisen tutkinnon suorittaneet siirtyvät suurella joukolla maisterivaiheen opintoihin, jolloin mahdollisesti kandidaatintutkinnossa vajaiksi jääneitä tietoja pääsee täydentämään. Kaikki vuonna 2009 ja 2010 Suomen Ekonomiliiton vastavalmistuneiden kyselyyn vastanneista vakuutustieteen opiskelijoista olivat suorittaneet vakuutustieteen kandidaatintutkinnon ennen maisteritutkintoa.

Vakuutustiedettä on valittu opiskelemaan vuosittain noin 20 uutta opiskelijaa. Palautettujen pro gradu -tutkielmien määrää tarkasteltaessa voidaan kuitenkin huomata, että joka vuosikurssista jää opiskelijoita pois, sillä parhaimpinakin vuosina graduja on palautettu alle 20 kappaletta⁶⁰. Uusien opiskelijoiden sisäänottomäärää voisikin tarkastella uudestaan. Vakuutustieteen opiskelijat eivät valmistu työttömiksi. Koulutuksen työllistävyys on aina ollut todella hyvä, mutta sisäänottomäärää ei ole kasvatettu. Sisäänottomääriin vaikuttavat muun muassa työelämän kehityksestä tehdyt raportit ja selvitykset, joista hyvä esimerkki on aiemmin tutkielmassa mainittu Työvoima 2025 ennuste. Vakuutusalan tulevaisuudennäkymät ovat työllistymisen kannalta hyvät, vaikka kyseinen Työvoima 2025 tutkimus luo hieman epävarmemman kuvan alan kehitysnäkymistä. Pelkkää vakuutusala tarkasteltaessa tilanne on nimittäin valoisampi verrattuna koko rahoitus- ja vakuutusala kattaviin tietoihin, joita Työvoima 2025 tutkimus pääosin esittelee.

---

60 Tampereen yliopisto, tutkielmatietokanta. www.uta.fi.

Vakuutuskoulutuksen voidaan tällä hetkellä katsoa seuraavan aikaansa varsin hyvin. Tutkinnon sisältöä kehitetään jatkuvasti ja oppiaineen henkilökunta pyrkii pitämään yllä suhteita alan elinkeinoelämään. Vuonna 2011 Tampereen yliopistossa on käynnissä iso uudistus, ja vakuutustieteen koulutuksen kannalta tilanne voidaan nähdä suurena mahdollisuutena. Pienen oppiaineen uhkana on ollut jäädä suurempien varjoon, jolloin omia tavoitteita voi olla hankalaa saada toteutettua. Laitosjaon poistumisen myötä päätöksentekojärjestelmät yliopistossa muuttuvat ja oppiaineen koon merkitys päätöksenteossa vähenee. Suunnitelmissa olevat laaja-alaiset kandidaattiohjelmat ovat lisäksi mahdollisuus kasvattaa vakuutustieteen opiskelijoiden määrää kandidaattitasolla ja saada sitä kautta lisää opiskelijoita hakeutumaan myös vakuutustieteen opintojen maisteritasolle.

Vakuutustieteen maisteritasoisen koulutuksen ollessa vain noin 10 vuotta vanha, on kyseessä varsin uusi tutkinto. Tampereen yliopistosta valmistuneet vakuutustieteen maisterit hajaantuvat alan töihin ympäri Suomea ja on oletettavaa, että ajan kuluessa heitä myös siirtyy korkeampiin asemiin alan työpaikoissa. Tällöin tieto vakuutustieteen koulutuksesta leviää myös laajalle. Tällä hetkellä Tampereella toimivat alan työnantajat ovat melko hyvin tietoisia koulutuksesta, mutta maantieteellisen etäisyyden kasvaessa yliopistosta tietämys koulutuksesta heikkenee. Yhteistyömahdollisuudet alan työnantajien kanssa toivottavasti lisääntyvät sen seurauksena, että enemmän vakuutustieteestä valmistuneita maistereita on siirtynyt työelämään ja verkostot näin ollen kasvavat. Yritysyhteistyö tuo opintoihin palautteissa kaivattua konkretiaa ja motivoi myös opinnoissa, kun alan laajat työmahdollisuudet alkavat hahmottua. Opintojen edetessä omia taitojaan on hyvä päästä kokeilemaan käytännön harjoitusten ja harjoitteluiden kautta.

Vakuutustiede on oppiaineena ainutlaatuinen ja tuottaa vakuutusalan erityispiirteisiin perehtyneitä osaajia. Alan työnantajat ovat enenevässä määrin tietoisia koulutuksesta ja etsivät jopa aktiivisesti keinoja tehdä yhteistyötä vakuutustieteen koulutuksen kanssa. Puitteet koulutuksen kehittämiseksi ovat siis tätäkin kautta mainiot. Koulutuksen kehitystä on syytä tulevaisuudessakin

seurata. Lisätutkimukselle on todennäköisesti kysyntää siinä vaiheessa, kun yliopiston rakenneuudistus on saatu vietyä loppuun ja uudet yksiköt ovat löytäneet toimintamuotonsa. Tällöin uudet maisteriohjelmat on saatu kunnolla käyntiin ja tuloksia voi verrata vanhaan käytäntöön.

Koulutuksen kehittämisen joka vaiheessa kannattaa ehdottomasti pitää oppiaineen erilaisuudesta kiinni. Yhteiskunnan rakennemuutoksen myötä palvelualoilla työvoiman kysyntä on kasvanut ja vastaisuudessakin osaavia vakuutustieteilijöitä varmasti tarvitaan. Suomen talouden rakentaminen korkean osaamisen avulla on strategia nyt ja tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Albert, Michel 2004. Vakuutuksen taloudellinen ja yhteiskunnallinen tehtävä. Teoksessa Hellsten, Katri & Helne, Tuula (toim.) Vakuuttava sosiaalivakuutus. Kelan tutkimusosasto.
- Antila, Veli-Aunus; Erwe, Ossi; Lohi, Ilkka & Salminen, Jaakko 2005. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. Pieksämäki: RT-Print.
- Berglund, Raoul; Laakso, Timo & Salomaa, Hely 2002. Rahoituksen välitys ja rahoitus- sekä vakuutuslaitokset. Teoksessa Koskenkylä, Heikki (toim.) Suomen rahoitusmarkkinat 2002. Suomen Pankin tutkimuksia A:102. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Bernstein, Peter L. 1996. Against the gods. The remarkable story of risk. Published by John Wiley & Sons, Inc.
- Ewald, Francois 2004. Vakuutusyhteiskunnan synty. Teoksessa Hellsten, Katri & Helne, Tuula (toim.) Vakuuttava sosiaalivakuutus. Kelan tutkimusosasto.
- Helakorpi, S., Aarnio, H., Kuisma, R., Mäkinen, A. & Torttila, P. 1988. Työ ja ammattitaito. Hämeenlinna: Tutkimuksia. Ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirvelä, Suvi & Nummi, Tuttu 2001. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden työhön sijoittuminen. Case: Tampereen yliopiston vakuutustutkimus. Tampereen yliopisto. Oikeustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Mannermaa, Mika 2008. Jokuveli. Elämä ja vaikuttaminen ubiikkiyhteiskunnassa. Juva: WSOY.
- Mörttinen, Leena & Virolainen, Kimmo 2002. Suomen rahoitusmarkkinoiden kehityspiirteet. Teoksessa Koskenkylä, Heikki (toim.) Suomen rahoitusmarkkinat 2002. Suomen Pankin tutkimuksia A:102. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Olli, Veikko 2004. Vakuuttavaan ammattiin. Piirteitä vakuutusalan korkeakouluopetuksen viisikymmenvuotiselta taipaleelta. Tampereen yliopisto. Kauppatieteiden laitos.
- Pylkkönen, Pertti & Vauhkonen Jukka 2004. Euroopan pankki- ja vakuustustoiminnan yhdentymisen. Teoksessa Koskenkylä, Heikki (toim.) Rahoitusmarkkinoiden integraatio. Suomen Pankin tutkimuksia A:107. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Rantala, Jukka & Pentikäinen, Teivo 2003. Vakuutusoppi. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Rouhelo, Anne 2001. Akateemisten työllistyminen, tulevaisuuden muutostuulet ja piilevät työmarkkinat. Turku: Painosalama Oy.

Tampereen yliopiston taloudellis-hallinnollisen/hallinto- ja kauppatieteellisen tiedekunnan opinto-oppaat 1996-2010.

Työvoima 2025. Täystyöllisyys, korkea tuottavuus ja hyvät työpaikat hyvinvoinnin perustana työikäisen väestön vähentyessä 2007. Työpoliittinen tutkimus nro 325. Työministeriö. Helsinki: Edita.

Työvoima 2025 Väliarvio 2005. Työpoliittinen tutkimus nro 289. Työministeriö. Helsinki: Hakapaino Oy.

Vuorinen, Päivi & Valkonen, Sakari 2007. Korkeakoulutuksesta työelämään. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Öhman, Päivi 1987. Vakuutusopetuksella yli 30-vuotiset perinteet. Teoksessa Hosiaisuusluoma, Aatto & Laurila, Matti (toim.) Opetusjaostot opintoväylinä. 60 vuotta yhteiskunnallista koulutusta Kansalaiskorkeakoulusta Tampereen yliopistoon 1925 – 1985. Tampere: Tampereen yliopisto, 221-229.

Sanomalehdet

Myrskyt, ennätyshelteet ja tulvat maksaneet enemmän kuin koskaan. 2010. Helsingin Sanomat 02.10.2010.

WWW-sivut

American Management Association 2010: Critical Skills Survey. <<http://www.p21.org/documents/Critical%20Skills%20Survey%20Executive%20Summary.pdf>> 30.01.2011.

Finanssialan Keskusliitto: Vakuutus Suomessa 2009. <http://www.fkl.fi/www/page/fk_www_7825> 25.01.2011.

Finanssialan Keskusliitto: Vakuutusyhtiöt Suomessa 2009. <http://www.fkl.fi/www/page/fk_www_6152> 25.01.2011.

Helakorpi, Seppo: Osaaminen ja sen tunnistaminen työelämän ja koulutuksen yhteisenä haasteena 2009. <<http://www.uasjournal.fi/index.php/osaaja/article/view/1164/1053>> 21.5.2011

Hodges, Dave & Burchell, Noel 2003: Business Graduate Competencies: Employers' Views on Importance and Performance. Asia-Pacific Journal

of Cooperative Education vol4, 16-22.
<http://www.apjce.org/volume_4/volume_4_2_16_22.pdf> 27.01.2011.

Munich Re 2005: Megacities – megarisks.
<http://www.munichre.com/en/media_relations/press_releases/2005/2005_01_11_press_release.aspx> 26.01.2011.

Suomen Aktuaariyhdistys ry 2010: Toimintakertomus 2010.
<http://www.actuary.fi/fi/yhdistys/yhd_vkert.php> 19.4.2011.

Suomen Ekonomiliitto 2009: Viisi vuotta työelämässä. Vuosina 2002 ja 2003 kauppatieteiden maisteriksi valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille.
<http://sefe.srv.ambientia.fi/files/attachments/www.sefe.fi/tutkimuksetjulkaisut/tyoelam.liit.julkais./sefe_uraseurantaraportti_7__2_.pdf>
20.07.2010.

Suomen Ekonomiliitto 2010: Palautetta ekonomikoulutuksesta – vastavalmistuneiden palaute 2009.
<http://www.sefe.fi/files/attachments/www.sefe.fi/tutkimuksetjulkaisut/ekonomikoul.laad.arviointi/palautetta_ekonomikoulutuksesta_-_vastavalmistuneiden_palaute_2009_-_elina_rintala_-_sefe.pdf>
17.4.2011.

Tampereen yliopisto, Jatko-opinnot.
<<http://www.uta.fi/tiedekunnat/kaha/haku.php>>23.11.2009.

Tampereen yliopisto, Kauppatieteiden maisterin tutkinto.
<<http://www.uta.fi/laitokset/kkk/oppiaineet/vakuutustiede.php>>
23.11.2009.

Tampereen yliopisto, Laatu järjestelmä.
<<http://www.uta.fi/laitokset/oikeus/hankkeet/laatu/laatujaarjestelma.pdf>>
15.02.2010.

Tampereen yliopisto, Tehdään tulevaisuus! Tampereen yliopiston muutos 2010–2015.
<<http://www.uta.fi/esittely/strategia/index/strategia.pdf>> 18.01.2011.

Tampereen yliopisto, tutkielmatietokanta.
<<http://tutkielmat.uta.fi/>> 14.4.2011.

Tampereen yliopisto, Tutkintouudistus.
<http://www.uta.fi/opiskelu2/tutkinnonuudistus/tutkintouudistuksen_tulo2005.html> 15.02.2010.

Tilastokeskus, Työllisten määrä toimialoittain.
<http://pxweb2.stat.fi/graph/?matrix=230_vtp_tau_113_fi&timeid=2011417514511&lang=3> 17.4.2011.

- Tilastokeskus, Työn tuottavuus toimialoittain, pakollinen sosiaalivakuutus.
<http://pxweb2.stat.fi/graph/?matrix=050_ttut_tau_105_fi&timeid=2011417403549&lang=3> 17.4.2011.
- Tilastokeskus, Työn tuottavuus toimialoittain, yksityinen toiminta.
<http://pxweb2.stat.fi/graph/?matrix=050_ttut_tau_105_fi&timeid=2011417114912&lang=3> 17.4.2011.
- Tilastokeskus, Työvoimatutkimus 2009.
<http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2009/17/tyti_2009_17_2010-12-03_tau_031_fi.html> 17.4.2011.
- Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista.
<[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040794search\[type\]=pika&search\[pika\]=794%2F2004](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040794search[type]=pika&search[pika]=794%2F2004)> 23.11.2009.
- Vierikko, Reeta 2010. Tradenomien osaaminen 2010 ja 2003. Tampereen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
<<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010060811670>> 26.01.2011.

LIITE 1: Kyselylomake työnantajille

VAKUUSTIETEILIJÖIDEN OMINAISUUDET JA OSAAMINEN	Miten tärkeäksi katsotte seuraavat vakuutus- tieteilijän <u>ominaisuudet</u> organisaationne kannalta?	Mikä on ollut työllistämi- enne vakuustieteilijöiden <u>osaamisen taso</u> rekrytoi- taessa?
Merkitkää mielipidettänne lähinnä oleva vaihtoehto asteikolla 1-4 tai eos. Valitkaa kummastakin oikeanpuoleisesta sarakeesta yksi vaihtoehto kunkin ominaisuuden kohdalta.	1 = ei lainkaan tärkeä 2 = jossain määrin tärkeä 3 = melko tärkeä 4 = erittäin tärkeä eos = en osaa sanoa	1 = ei lainkaan osaamista 2 = jossain määrin osaamista 3 = melko paljon osaamista 4 = erittäin paljon osaamista eos = en osaa sanoa
ALAN OSAAMINEN		
Yksityisvakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Sosiaalivakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Kansainvälinen sosiaalivakuutus		
Riskienhallinta	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Vahingonkorvausoikeus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Vahinkovakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Henkilövakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Eläkevakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Jälleenvakuutus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Sijoitustoiminta	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Laskentatoimi	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Tilastointi	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Verotus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA KOKONAISUUKSIEN HALLINTA		
Talouden yleinen tuntemus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Vakuutusalan rakenteiden tuntemus	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Strateginen ajattelu	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Johtamisvalmiudet	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Kansainväliset valmiudet	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
TUTKIMUSTOIMINTA JA OPPIMISVALMIUDET		
Taito hankkia tietoa	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Taito omaksua uutta tietoa	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Taito soveltaa tietoa	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Taito ajatella kriittisesti	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos
Taito ratkaista ongelmia	1 2 3 4 eos	1 2 3 4 eos

KIELTEN OSAAMINEN

Suomen kielen suullinen taito	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
Suomen kielen kirjallinen taito	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
Ruotsin kielen suullinen taito	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
Ruotsin kielen kirjallinen taito	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
Englannin kielen taito	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
Muiden vieraiden kielten taito:										
mitkä kielet?										
-	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
-	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos
-	1	2	3	4	eos	1	2	3	4	eos

Eroaako vakuutustiedettä opiskellut työntekijä muun koulutuksen saaneesta seuraavilla osa-alueilla? Millä tavoin?

Vakuutusalan osaaminen:

Toimintaympäristön ja kokonaisuuksien hallinta:

Tutkimustoiminta ja oppimisvalmiudet:

Kielten osaaminen:

Muulla tavoin, miten?

Kuinka monta maisteriksi valmistunutta vakuutustieteilijää organisaatiossanne työskentelee?**Oletteko tietoinen Tampereen yliopiston vakuutustieteen koulutuksesta ja sen sisällöstä?****Seurataanko organisaatiossanne rekrytoitujen urakehitystä? Miten?****Antaako jokin muu tutkinto samankaltaiset valmiudet samoihin tehtäviin, joissa vakuutustiedettä opiskelleet toimivat?****Näkemyksenne tulevaisuudessa tarvittavista taidoista organisaatiossanne?****Palautetta maisteriohjelman luonnoksesta:**